

INSTITUTIONEN FÖR GLOBALA STUDIER

EXKLUDERANDE INKLUDERING OCH DET MAKTLÖSA MELLANFÖRSKAPET

En kritisk textanalys av styrdokument för
integrationsinsatser i fyra svenska kommuner

Författare: Sophie Apell

Examensarbete för kandidatexamen i Globala studier, 15 hp

Vårterminen 2019

Göteborgs Universitet

Handledare: Sofie Hellberg

Abstract

English title: Excluding inclusion and powerless inbetweenness; A critical textual analysis of policy documents for integration in four Swedish municipalities.

Keywords: integration; identity construction; national identity and community; postcolonialism; *the Other*; othering; social cohesion; social constructivism.

Author: Sophie Apell

Subject: Global studies

Language: Swedish

This essay examines the sensemaking around integration and identity constructions in policy documents for integration in Sweden. The theoretical framework consists of postcolonial theory as well as theory of national identity and community. With a social constructivist approach, the purpose is further to discuss how such identity constructions can influence social interaction and by extension social cohesion in the Swedish society. Through a critical textual analysis inspired by discourse theory I have shown that otherization and culturalization along with markers of Swedishness are common features in the four municipality strategy documents for integration that has been examined. The Swedish identity and community are seldom defined but still used as markers of normality against which the deviations of *the other* are highlighted. The newly arrived immigrant is constructed as *the other*, often in terms of culturally different, and portrayed as in need of adaption to fit in and be included in the Swedish society. However, what this adaption implicates is never clearly articulated. This creates a discourse of excluding inclusion that puts the immigrant in a powerless state of inbetweenness. I have further shown that integration, within the discourse, is often confused with other concepts such as the establishment of newly arrived immigrants on the labor market and in society in general. The effect of such identity constructions and conceptual confusion are many; The much broader issues of equality and acceptance of diversity as well as participation in the development of society in general, which are emphasized in the national goals for integration, are overlooked for the benefit of a much narrower debate on immigrant establishment. The otherization also leads to difficulties identifying with the social entity which is crucial for social cohesion. This is further complicated when this social entity, in form of *Swedishness*, is never clearly defined.

Förord

“As I considered the importance of language and how human beings interact with the world, it struck me that in many ways the development of language was like the discover of fire—it was such an incredible primordial force. I had always thought that we used language to *describe* the world—now I was seeing that this is not the case. To the contrary, it is through language that we *create* the world, because it's nothing until we describe it. And when we describe it, we create distinctions that govern our actions. To put it another way, we do not describe the world we see, but we see the world we describe.”

Joseph Jaworski (1998, s. 178)

Under mina studier vid kandidatprogrammet i Globala studier har jag ofta fascinerats av språkets makt och förmåga att forma olika verkligheter och påverka mänsklig interaktion. Därigenom fick jag idén att undersöka svenska offentliga styrdokument för integrationsinsatser för att se vilken förståelse av integration och de olika inblandade aktörerna som både skapas och återskapas i dessa, samt och hur detta i förlängningen kan påverka den sociala sammanhållningen i det svenska samhället. Dessa funderingar var utgångspunkten för det som slutligen skulle resultera i denna uppsats.

Jag vill passa på att tacka min handledare Sofie Hellberg för stöd och goda tips och råd. Jag vill också rikta ett stort tack till mina studievänner som mött upp mig alla dessa (inte så) tidiga månar och bidragit med kramar, kaffe och ett och annat uppfriskande bad. Det gick till slut!

Innehållsförteckning

FÖRKORTNINGAR OCH DEFINITIONER	6
INTRODUKTION	7
SYFTE OCH FORSKNINGSFRÅGOR	8
BAKGRUND.....	9
INVANDRINGENS OCH INTEGRATIONENS HISTORIA I SVERIGE	9
<i>Efterkrigstiden</i>	9
<i>Nya riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken</i>	9
<i>Integrationspolitikens inträde: De nationella integrationspolitiska målen</i>	10
<i>Integrationsverkets inrättande och avveckling</i>	10
<i>Integrationspolitiken under 2000-talet</i>	11
<i>Flyktingkrisen 2015 och bosättningslagen</i>	11
DAGSLÄGET I FÖRHÅLLANDE TILL DE INTEGRATIONSPOLITISKA MÅLEN	12
FYRA SVENSKA KOMMUNER	12
<i>Norrköpings kommun</i>	13
<i>Östersunds kommun</i>	13
<i>Vellinge kommun</i>	14
<i>Bollebygds kommun</i>	14
TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	16
SOCIALKONSTRUKTIVISM, MAKT OCH DISKURS	16
<i>Meningsskapande</i>	16
<i>Michel Foucault; makt-kunskap, diskurs och disciplin</i>	17
POSTKOLONIAL TEORI	17
NATIONELLA IDENTITETER OCH GEMENSKAPER.....	18
TEORIN OM RENHET, ORENHET, SMUTS OCH ORDNING	18
TIDIGARE FORSKNING.....	20
INTEGRATION, ASSIMILERING ELLER ETABLERING?.....	20
<i>Begreppslig förvirring i den svenska debatten</i>	20
INTEGRATION OCH SVENSK NATIONELL IDENTITET	21
INTEGRATION OCH SOCIAL SAMMANHÅLLNING.....	21
DEN SOCIALA SAMMANHÅLLNINGENS BESTÅNDSDELAR.....	22
SPRÅKLIG DISKRIMINERING OCH ANDRAFIERING	22
<i>Mångfald och kulturalisering av sociala problem</i>	23

METOD	25
URVALSPROCESSEN	25
INSAMLINGSPROCESSEN	25
DET UTVALDA MATERIALET	26
ANALYTISK METOD.....	27
<i>Den analytiska processen</i>	28
AVGRÄNSNINGAR OCH BEGRÄNSNINGAR MED DEN VALDA METODEN.....	29
ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	30
RESULTAT OCH ANALYS	31
VELLINGE	31
<i>Integration</i>	31
<i>Svenskhetsmarkörer</i>	32
<i>Social kategorisering genom andrafiering och kulturalisering</i>	32
<i>Renhet och orenhet</i>	33
NORRKÖPING.....	35
<i>Integration</i>	35
<i>Svenskhetsmarkörer</i>	35
<i>Identitetskonstruktioner</i>	36
<i>Social kategorisering genom kulturalisering och andrafiering</i>	36
BOLLEBYGD	37
<i>Integration</i>	37
<i>Svenskhetsmarkörer</i>	38
<i>Social kategorisering genom kulturalisering och andrafiering</i>	38
ÖSTERSUND.....	40
<i>Integration</i>	40
<i>Svenskhetsmarkörer</i>	41
<i>Identitetskonstruktioner</i>	41
<i>Social kategorisering genom kulturalisering och andrafiering</i>	41
JÄMFÖRANDE SAMMANFATTNING	42
DISKUSSION OCH SLUTSATSER	45
KÄLLFÖRTECKNING	48

Figurer

Figur 1. De fyra kommuner vars dokument kommer att undersökas.....	26
Figur 2. Delaktighetstrappan.....	39

Förkortningar och definitioner

Förkortningar

ABO - Anläggningsboende - Asylsökande boende i migrationsverkets anläggningar. Kan även innefatta nyanlända som under asylsökningensperioden var anläggningsboende som har skrivits ut i samband med beviljat uppehållstillstånd och efter anvisning bosatt sig i en kommun.

EBO - Egenbosatta - Asylsökande eller nyanlända med beviljat uppehållstillstånd som ordnat boende i en kommun på egen hand.

ESF-projekt - projekt som finansieras av Europeiska socialfonden och drivs av myndigheten Svenska ESF-rådet

Definitioner

Anhöriga invandrare - Anhöriga till flyktingar, skyddsbehövande eller personer som fått uppehållstillstånd på synnerligen ömmande omständigheter. Den anhörige ska söka uppehållstillstånd inom sex år från det att anknytningen (referenspersonen) första gången togs emot i en kommun.

Kvotflykting - Vidarebosatta som blivit uttagna i utlandet av Migrationsverket i samarbete med FN:s flyktingorganisation UNHCR och efter anvisning bosatt sig i en kommun.

Nyanlända - Invandrare under de två första åren efter de har beviljats uppehållstillstånd och blivit mottagna i en kommun och därav omfattas av lagen om etableringsinsatser.

Utrikes födda - Personer som är födda i utlandet och folkbokförda i Sverige

Personer med **utländsk bakgrund** - Personer som är utrikes födda, eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Introduktion

Globaliseringen beskrivs ofta som en process som krymper både tid och rum (Mittelman, 2000: 5). Denna process har under de senaste åren bidragit till en drastisk ökning i transnationell migration, framförallt till följd av utdragna krig och konflikter som huvudsakliga push-faktorer (Steger, 2017: 67–68). År 2018 var nära två miljoner av de personer som var folkbokförda i Sverige födda i utlandet, vilket motsvarar 19,1% av den svenska befolkningen. För första gången i landets historia kommer den största andelen av de utrikes födda från ett utomeuropeiskt land, nämligen Syrien (Statistiska Centralbyrån [SCB], 2019 a).

Den ökade invandringen och förändrade befolkningssammansättningen har lett till att integration har blivit en av de mest omdiskuterade frågorna i samhällsdebatten i såväl Sverige som runtom i Europa. Begreppet integration har dock använts på många olika sätt genom historien och både målen för politikområdet såväl som metoderna för att uppnå dessa har ständigt skiftat. Begreppet integration har i Sverige varit sammankopplat med allt från anpassning, assimilering och etablering av invandrare, till mångkultur, mångfald och social sammanhållning för hela befolkningen (Byström & Frohnerts, 2017, s. 1).

År 2004 inleddes den statliga offentliga utredningen ”Makt, Integration och Strukturell Diskriminering” (Justitiedepartementet, 2004:04). Masoud Kamali tillsattes som ansvarig utredare och betonade bland annat utifrån ett postkolonialt perspektiv hur definierandet av *den andre* (”invandraren”) i kontrast till *jaget* (”svensken”) länge varit en förutsättning för svensk integrationspolitik (Kulturdepartementet, SOU 2006:73). Utredningens slutbetänkande kritiserade den dåtida integrationspolitiken för att enbart rikta sig till personer med en viss etnisk eller kulturell bakgrund, och menade istället att integrationspolitik bör riktas mot hela befolkningen och verka för jämlikhet och social sammanhållning (Kulturdepartementet, SOU 2006:79). Utredningen fick dock stark kritik från flera håll och beskylldes för att vara ”ovetenskaplig, politiserad och dogmatisk” (Sydsvenskan, 2006). I rapporten ”Som man frågar får man svar” menade Borg (2006, s. 13) att utredningen enbart tolkar verkligheten utifrån en ”djupt ideologiskt präglad bild av samhället” samt att valet av Kamali som ansvarig utredare ledde till en politisering av det statliga utredningsväsendet. Många underströk utredningens brist på förankring i något empiriskt material och menade att den bara innehöll tomma spekulationer (Bengtsson, 2006; Borg, 2006; Åberg, 2006).

Tretton år har nu gått sedan Kamalis utredning publicerades och trots den omfattande debatten om dess brister har få försök gjorts att utreda frågan om andrafiering i institutionella diskurser kring integration vidare. Samtidigt menar Johansson Heinö (2011) att det under senare år har funnits en ökad tendens att sammankoppla integration med idéer om assimilering i den politiska debatten. Vi kan också se ett ökat fokus på nyanländas etablering genom språk, samhällsorientering och arbete (Arbetsmarknadsdepartementet, SOU 2018:22).

Sandberg (2005) menar att en ny typ av social exkludering äger rum i det svenska samhället där inte bara en ekonomisk och boendemässig segregation separerar låginkomsttagare och höginkomsttagare. Hon konstaterade i rapporten ”Institutionella praktiker och »den Andre«” att genom denna nya sociala exkludering ”går som en röd tråd en etnifiering och rasifiering av

människor med flykting- och invandrarbakgrund” (s.7), särskilt ”i mötet mellan institution och individ” (s. 8). Till följd av en kraftigt ökad invandring och ett allt hårdare politiskt klimat blir frågan om andrafiering i institutionella diskurser därmed allt mer aktuell. Vilket meningsskapande kring integration motiverar dagens integrationsinsatser i Sverige? Vilka identitetskonstruktioner skapas och återskapas genom detta och hur kan de i förlängningen påverka den sociala sammanhållningen i det svenska samhället? Det är tydligt hur behovet att undersöka dessa frågor kvarstår.

Syfte och forskningsfrågor

Syftet med undersökningen är att studera meningsskapande kring integration och identitetskonstruktioner i kommunala styrdokument för integrationsinsatser i Sverige, utifrån ett socialkonstruktivistiskt och postkolonialt perspektiv. Syftet är vidare att kritiskt diskutera hur dessa meningsskapanden och identitetskonstruktioner i förlängningen kan påverka den sociala sammanhållningen i det svenska samhället.

Följande forskningsfrågor kommer att vägleda undersökningen:

1. Vilka meningsskapanden kring integration kan identifieras i kommunala styrdokument för integrationsinsatser?
2. Vilka identitetskonstruktioner kan identifieras i kommunala styrdokument för integrationsinsatser?

Bakgrund

Inledningsvis presenteras en historisk översikt över invandrings- och integrationspolitiken i Sverige. Därefter ges en översikt över dagsläget i Sverige i relation till de nationella integrationspolitiska målen. Slutligen presenteras de fyra kommuner vars styrdokument för integration har varit underlag för uppsatsens undersökning.

Invandringens och integrationens historia i Sverige

Efterkrigstiden

Efter andra världskriget var arbetskraftsinvandringen till Sverige omfattande under en lång period och sysselsättningen bland utrikes födda var högre än bland resterande befolkning. Byström och Frohnert (2017, s. ii) menar att det under denna perioden var ”underförstått att invandrarna skulle assimileras” och man pratade till viss del om ”anpassning”, men att frågan samtidigt inte tog upp något större utrymme i samhällsdebatten. Från mitten av 1960-talet började anpassningsidealet ifrågasättas och idéer om mångkulturalism och minoritetspolitik uppkom för första gången i debatten. Början av 70-talet präglades dock av en omfattande ekonomisk kris, och arbetskraftsinvandringen stoppades drastiskt. Detta avlöstes emellertid av en allt mer generös inställning till den ökade flykting- och anhöriginvandringen som uppstod till följd av krig och konflikter i omvärlden. Internationell solidaritet och mänskliga rättigheter betonades i politiska sammanhang under denna period. Sysselsättningen bland utrikes födda sjönk drastiskt (Byström & Frohnerts, 2017).

Nya riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken

Invandringsfrågan fick efter hand allt mer utrymme i den politiska debatten och år 1975 beslutades om nya riktlinjer för den så kallade ”invandrar- och minoritetspolitiken”. Dessa förespråkade ett mångkulturellt integrationsideal där staten spelade en aktiv roll i bevarandet och stärkandet av invandrares språk, kultur och religion. För första gången fanns ett särskilt politikområde med säråtgärder för invandrare. Myndigheterna uttryckte dock så småningom ett missnöje med den belastning som det ökande flyktingmottagandet innebar. I samband med detta lanserades ”Hela Sverige-strategin” som uppmanade alla Sveriges kommuner att hjälpas åt i mottagandet (ibid).

Vid kalla krigets slut år 1989 stramades flyktingmottagandet åt och politiken blev allt mer restriktiv. Dåtidens invandrapolitik började ifrågasättas kraftigt och Hela Sverige-strategin kritiserades starkt för att slutligen överges år 1994. Istället lanserades EBO-reformen som innebar att asylsökande fick rätt till ekonomiskt stöd i eget boende. Detta ledde till att de flesta bosatte sig i storstädernas förorter bland släkt och vänner. Under 90-talet fortsatte skillnaden i sysselsättningsgrad, bidragsberoende och inkomst mellan inrikes och utrikes födda att öka, och utomeuropeiskt födda drabbades särskilt (ibid).

Beslutet att gå med i EU år 1995 ledde till en förändrad migrationspolitik, bland annat till följd av den fria rörligheten inom unionen samt Dublinkonventionen som innebar att asylsökande skulle prövas i det första ankomstlandet i EU (ibid).

Integrationspolitikens inträde: De nationella integrationspolitiska målen

År 1997, lanserades regeringens proposition (1997/98: 16) *Sverige, framtiden och mångfalden* med förslaget om att ersätta dåtidens *invandrapolitik* med en ny, så kallad *integrationspolitik*. Denna skulle rikta sig till hela samhället och befolkningen, men uppmärksammade också att särskilda åtgärder kan krävas för ”dem som på grund av härkomst eller till följd av sin etniska och kulturella bakgrund riskerar att få ett sämre utgångsläge eller hamna i en sämre situation än andra i befolkningen” (s. 22). Dessa säråtgärder riktade till invandrare skulle dock begränsas till deras första tid i Sverige och begreppet *invandrare* ersattes med *nyanländ*, vilket syftar till att beskriva en invandrare under sina första två år i Sverige (Prop. 1997/98:16, s. 22; Byström & Frohnerts, 2017, s. 97). Det bör också noteras att det tidigare begreppet *mångkultur* ersattes med *mångfald*. I propositionen förtydligas också att staten inte bör formulera mål för enskilda personers integrationsprocess, utan för integration på samhällsnivå, vilka i förlängningen ”ger individen möjligheter att förverkliga sina mål i livet” (Prop. 1997/98:16, s. 22).

Propositionen antogs i riksdagen i december samma år och målen och inriktningen för den nya integrationspolitiken fastställdes:

- lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund; (propositionen förtydligar att det inte endast är formella rättigheter som åsyftas, utan även reella möjligheter och det faktiska resultatet, s.23)
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund;
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund ska vara delaktiga i och medansvariga för (Prop. 1997/98:16, s. 21).

I propositionen betonas också vikten av ett aktivt arbete med att förebygga och motverka diskriminering, främlingsfientlighet och rasism ”på flera fronter och nivåer samt med olika metoder” (ibid, s. 41).

År 2001 beslutades om en justering i de integrationspolitiska målen, där alla människors lika *skyldigheter* skulle förtydligas i tillägg till lika rättigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund (Regeringens skr. 2001/02:129).

Integrationsverkets inrättande och avveckling

I anslutning till beslutet om den nya integrationspolitiken inrättades en ny förvaltningsmyndighet med ansvar för att förverkliga de integrationspolitiska målen; Integrationsverket (Förordning 1998:201). Myndigheten var uppdelad i tre verksamhetsgrenar: 1. Nationell uppföljning och utvärdering 2. Nyanländas etablering 3. Främja integration (Justitiedepartementet [Ju], 2006:M, s. 5).

Under de nästföljande åren ansågs dock inte integrationspolitiken få något önskvärt genomslag. Integrationsverkets arbete kritiserades, vilket ledde till att den borgerliga alliansregeringen år 2007 beslutade att avveckla myndigheten, endast 10 år efter att den inrättats (IJ 2007:01, dir. 2007:34). Avvecklandet av Integrationsverket motiverades med att integrationspolitiken ansågs vara en tvärsektoriell fråga som inte kunde behandlas av en enskild myndighet. De integrationspolitiska målen skulle istället förverkligas genom att tydligare inkorporeras i andra myndigheters verksamheter som arbetar med politikområden som exempelvis ”arbete, utbildning, diskriminering, hälsa, boende och företagande” (Ju 2006:M, s. 10).

Efter avvecklandet av Integrationsverket fördelades alltså inget ansvar till en enskild myndighet för realiseringen och uppföljningen av de integrationspolitiska målen i sin helhet. Bruun konstaterade i verksamhetsanalysen att avvecklingen av Integrationsverket riskerade att leda till svårigheter att följa upp och utvärdera politikområdet eftersom detta uppdrag inte övertas av en enskild myndighet utan istället endast ses som en del i arbetet hos flertalet separata myndigheter. Bruun betonade vidare att ”Det kan också finnas en risk att frånvaron av en sammanhållande myndighet tolkas som att politikområdet inte har samma tyngd eller prioritet” (Ju 2006:M, s.11).

Integrationspolitiken under 2000-talet

Integrationspolitiken kom i fortsättningen att betona de integrationsinsatser som enligt målen och riktlinjerna skulle begränsas till nyanländas första tid i landet för att motverka deras risk för ett sämre utgångsläge än resterande befolkning. I detta sammanhang fokuserar politiken mycket på nyanländas introduktion och etablering genom arbete och egen försörjning, medan de mål för integrationspolitiken som är riktade till hela befolkningen och samhället för att främja delaktighet och mångfald samt minska diskriminering, främlingsfientlighet och rasism inte betonas i någon högre grad i den offentliga debatten kring integration. Denna förskjutning blev framförallt tydlig år 2010 med den så kallade etableringsreformen då arbetsförmedlingen fick ta över huvudansvaret för att samordna integrationspolitiken eftersom en påskyndning av nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet pekades ut som centralt för integrationen. Ansvar för SFI och samhällsorientering låg dock fortfarande kvar hos kommunerna (Byström & Frohnert, 2017, s.100).

Flyktingkrisen 2015 och bosättningslagen

En viktig förändring som bör nämnas i sammanhanget är den migrationspolitiska överenskommelsen hösten 2015 som beslutades till följd av ett kraftigt ökat antal asylsökande. Denna överenskommelse innefattade bland annat beslutet om att utfärda tillfälliga uppehållstillstånd som huvudregel (dock ej för kvotflyktingar, barn eller barnfamiljer), begränsningar i möjligheten till familjeåterförening samt krav på försörjning vid anhöriginvandring (Regeringen, 2015). Några veckor senare infördes också gränskontroller för resande mellan Sverige, Danmark och Tyskland, för att begränsa antalet flyktingar som över huvud taget kunde ta sig in i landet (Byström & Frohnert, 2017, s. 97). Överenskommelsen förespråkade också att samtliga kommuner skulle hjälpas åt i flyktingmottagandet, vilket senare resulterade i beslutet om den så kallade bosättningslagen i början av 2016.

Lagen om mottagande av vissa nyanlända för bosättning [bosättningslagen] innebär att samtliga kommuner är skyldiga att ta emot ett särskilt anvisat antal nyanlända flyktingar med beviljat uppehållstillstånd för bosättning. Detta, till skillnad från tidigare då somliga kommuner tog ett större ansvar än andra. Idag beslutar länsstyrelserna i respektive län om antalet nyanlända som varje kommun ska ta emot. Denna fördelning baseras på bland annat befolkningsstorlek, arbetsmarknadsförutsättningar, bostadssituation samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Migrationsverket beslutar slutligen om vilken kommun som ska anvisas att ta emot varje enskild person utefter länsstyrelsens beslut om fördelning (Regeringskansliet, 2016).

För att avsluta denna historiska översikt över invandringen och integrationen i svensk politik kan vi dra slutsatsen att trots vissa organisatoriska förändringar och en ständigt skiftande migrationspolitik så är det fortfarande samma mål och inriktning för integrationspolitiken som beslutades år 1997 som gäller än idag, det vill säga den som fastslår alla människors lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund, en samhällsgemenskap grundad i mångfald samt en jämlik och demokratisk samhällsutveckling.

Dagsläget i förhållande till de integrationspolitiska målen

Trots nästan 20 år med de nationella integrationspolitiska målen pekar statistiken på att människors etniska och kulturella bakgrund inom flera viktiga områden spelar en betydande roll för deras situation i samhället. Exempelvis är arbetslösheten betydligt högre bland utrikes födda i åldern 20-64 jämfört med inrikes födda (SCB, Arbetskraftsundersökningen 2018). Medianinkomsten skiljer sig också avsevärt mellan inrikes och utrikes födda. Utrikes födda har en medianinkomst på 70% av beloppet för inrikes födda. Medianinkomsten ökar dock betydligt med tiden för utrikes födda, men även efter 20 år i landet utgör deras medianinkomst 92 % av inrikes föddas (SCB, 2019 b). Behovet av försörjningsstöd är större bland utrikes födda i hela landet (Socialstyrelsen, 2018). I flera av Sveriges större städer finns även en utbredd etnisk boendesegregation som ofta sammanfaller med socioekonomisk utsatthet (Aldén & Hammarstedt, 2016, s. 93-94).

I 2014 års val (senaste tillgängliga statistiken) var valdeltagandet bland utrikes födda 72%, jämfört med 89% bland inrikes födda (SCB, 2015), vilket pekar på skillnader i deltagandet i samhällsutvecklingen. Brottsförebyggande rådets [BRÅ] (2017:9, s. 33) undersökning av politikernas trygghet visar dessutom att förtroendevalda med utländsk bakgrund i högre utsträckning blir utsatta för trakasserier, hot eller våld jämfört med resterande förtroendevalda. Diskrimineringsombudsmannen (2018, s. 57-60) menar att mörkertalet är stort när det kommer till diskrimineringens utbreddhet i samhället eftersom endast en liten del anmäls. Statistiken visar dock att etnisk tillhörighet efter funktionsnedsättning är den vanligaste grunden för anmälningar av upplevd diskriminering. Främlingsfientlighet, rasism och därav motiverat våld förekommer i landet och är särskilt riktat mot vissa etniska grupper. 70 % av hatbrotten i landet är främlingsfientligt eller rasistiskt motiverade. De islamofobiska hatbrotten är bland de tredje mest förekommande efter främlingsfientliga- och sexuella hatbrott (BRÅ, 2019).

Vi kan alltså konstatera att integrationspolitikens mål om lika rättigheter och möjligheter (och skyldigheter), jämlikt deltagande i samhällsutvecklingen samt en samhällsgemenskap med mångfald som grund efter nästan tjugo år fortfarande är långt ifrån uppfyllda.

Fyra svenska kommuner

Undersökningen i denna uppsats bygger på en analys av styrdokument för integrationsinsatser från fyra svenska kommuner. De specifika fyra kommunerna valdes ut med hänsyn till befolkningsmängd, kommungrupp, geografisk placering samt tillgång till material (se mer om urval och insamling under metodavsnittet). För att kunna analysera och tolka materialet behövs en förståelse för den kontext som texterna uppkommit från och verkar inom. Detta bakgrundsavsnitt avslutas därför med en redogörelse för det geografiska, demografiska, politiska och ekonomiska dagsläget i de utvalda kommunerna.

Norrköpings kommun

Norrköpings kommun är belägen i Östergötlands län och är en av Sveriges tio största kommuner sett till befolkningsmängd. Kommunen har drygt 141 000 invånare varav nästan 97 000 bor i centralorten Norrköping. Den totala befolkningsökningen år 2018 var för kommunen +749. Kommunen hade totalt ett flyttningsnetto¹ på +459. Under året flyttade 1 253 nya invånare till kommunen från utlandet. Räknar man bort inflyttning från utlandet så är flyttningsnetto alltså -795 för år 2018 (SCB, 2018 a; SCB 2019 c). Detta innebär att inflyttningen från utlandet gjorde att kommunen bibehöll ett positivt flyttningsnetto, det vill säga att fler flyttade in än ut. Under åren 2015 till och med 2018 tog kommunen emot 3560 nyanlända som beviljats uppehållstillstånd, vilket innefattar såväl anvisade från migrationsverkets anläggningar (anläggningsboende [ABO]) som de som bosatt sig på egen hand (egenbosatta [EBO]) samt kvotflyktingar och anhöriga (Migrationsverket, 2019). Andelen utrikes födda i kommunen utgjorde 19,9% år 2018 och andelen med utländsk bakgrund var 26,7% (SCB, 2018 a & b).

Den politiska styrningen i kommunen utgörs sedan 2014 av den så kallade kvartetten; en koalition mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna (Larson, 2018). Kvartetten har dock ingen majoritet i kommunfullmäktige. Socialdemokraterna har länge varit det största partiet i kommunen och haft ordförandeposten i kommunstyrelsen (Andersson, 2018).

Försörjningskvoten, det vill säga det antal personer som ska försörjas av den förvärvsarbetande delen av befolkningen, i Norrköping var 0,74 år 2017, vilket är något lägre än rikets 0,75² (Norrköpings kommun, 2018). Andelen bidragsförsörjda är 18,2 % vilket är högre än Sverigemedel på 13,3%. Kommunens skatteintäkter per person är något mindre än Sverigemedel. Kommunens kostnader per person år 2018 var 55 038 kronor, vilket är jämförbart med rikssnittet på 54 234 kronor per person och år. Kommunens stadsbidrag och utjämning mellan kommunerna hade ett värde på +14 181 per invånare år 2018, jämfört med +9 368 som Sverigemedel (Ekonomifakta, 2018 a).

Östersunds kommun

Kommunen är belägen i Jämtlands län och har drygt 63 000 invånare varav cirka 51 000 bor i centralorten Östersund (SCB, 2019 c). Den totala befolkningsökningen år 2018 var för kommunen +626. Kommunen hade totalt ett flyttningsnetto på +531. Under året flyttade 390 personer till kommunen från utlandet (SCB, 2018 a). Under åren 2015 till och med 2018 tog kommunen emot 1239 nyanlända flyktingar som beviljats uppehållstillstånd. Andelen utrikes födda i kommunen var 9,4% år 2018 och andelen med utländsk bakgrund var 11,1% (SCB, 2018 a & b).

Östersunds kommun styrs idag av Centerpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Centerpartiet har ordförandeposten i kommunstyrelsen (Östersunds kommun, 2018). Materialet som ligger till grund för min undersökning togs dock fram under förra

---

¹ Flyttningsnetto innebär det totala antalet inflyttade till kommunen minus det totala antalet utflyttade.

² Ett vanligt sätt att tolka denna siffra är att varje person i yrkesverksam ålder behöver försörja sig själv och 0,75 personer till. Alternativt att 100 personer i yrkesverksam ålder behöver försörja sig själv och 75 personer till.

mandatperioden då Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet hade majoritet i kommunfullmäktige (Hanberg, 2014).

Försörjningskvoten för Östersunds kommun var 0,75 år 2016, vilket är samma som rikssnittet. (SCB, 2016). Andelen bidragsförsörjda år 2018 var 14,4 % vilket är något högre än Sverigemedel på 13,3%. Likaså är kommunens skatteintäkter per person något högre än Sverigemedel. Kommunens kostnader per person år 2018 var 60 402, vilket är betydligt högre än rikssnittet på 54 234 kronor per person och år. Kommunens stadsbidrag och utjämning mellan kommunerna hade ett värde på +14 827 per invånare år 2018 jämfört med +9 368 som Sverigemedel (Ekonomifakta, 2018 b).

Vellinge kommun

Kommunen är belägen i Skåne län och har drygt 36 000 invånare varav majoriteten bor i tätorterna Vellinge, Höllviken, Skanör och Falsterbo. Den totala befolkningsökningen år 2018 var för kommunen +709. Kommunen hade totalt ett flyttningsnetto på + 705. Under året flyttade 302 personer till kommunen från utlandet (SCB, 2018 a).

Kommunen anmärkte sig år 2015 innan bosättningslagen trädde i kraft, genom att vara den svenska kommunen som tog emot minst antal flyktingar per 1000 invånare: 0,4 personer (Nosti, 2015). Under åren 2015 till och med 2018 tog kommunen emot 546 nyanlända flyktingar som beviljats uppehållstillstånd (Migrationsverket, 2019). Andelen utrikes födda i kommunen var 9,4% år 2018, medan andelen med utländsk bakgrund var 11,4 % (SCB, 2018 a & b).

Sedan 1988 har Moderaterna haft egen majoritet i kommunfullmäktige (Vellinge kommun, 2018 a).

Försörjningskvoten ökar i kommunen och har ett värde på 0,94 jämfört med rikets 0,75. Det beror dels på att andelen äldre ökar men också att det sker en inflyttning av barnfamiljer till kommunen (Vellinge Kommun, 2018, b). Andelen bidragsförsörjda är 7,3% vilket är betydligt lägre än Sverigemedel på 13,3%. Kommunens skatteintäkter per person och år är nästan 2500 kronor högre än Sverigemedel. Kommunens kostnader per person år 2018 var 46 305, vilket är det sjätte lägsta i Sverige. Kommunens stadsbidrag och utjämning mellan kommunerna hade ett värde på -1545 år 2018 jämfört med +9368 som Sverigemedel (Ekonomifakta, 2018 c).

Bollebygds kommun

Kommunen är belägen i Västra Götalands län och har drygt 9 000 invånare varav drygt 4000 bor i centralorten Bollebygd (SCB, 2019, c). Den totala befolkningsökningen år 2018 var för kommunen +165. Kommunen hade totalt ett flyttningsnetto på + 155. Under året flyttade 26 personer till kommunen från utlandet (SCB, 2018 a).

Även Bollebygd utmärkte sig år 2015 som en av de tio kommuner som tog emot minst antal flyktingar per 1000 invånare: 2 personer (Nosti, 2015). Under åren 2015 till och med 2018 tog kommunen emot 117 nyanlända flyktingar som beviljats uppehållstillstånd (Migrationsverket, 2019). Andelen utrikes födda var 10,4% år 2018, medan andelen med utländsk bakgrund var 13,2% (SCB, 2018 a & b).

Den politiska styrningen består i dagsläget av en borgerlig koalition av Moderaterna, det lokala partiet Folkets röst, Kristdemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet. De två största partierna i valet 2018 var dock Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna (Bollebygds Kommun, 2019, b). Materialet som ligger till grund för min undersökning togs dock fram under förra mandatperioden då Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet hade majoritet (Sveriges Kommuner och Landsting, 2019).

Försörjningskvoten för Bollebygds kommun var 0,84 år 2016 vilket är högre än riksnittet på 0,75 (SCB, 2016). Andelen bidragsförsörjda är 10,3 % vilket är lägre än Sverigemedel på 13,3%. Kommunens skatteintäkter per person är något högre än Sverigemedel. Kommunens kostnader per person år 2018 var 53 051 kronor, vilket är något mindre än riksnittet. Kommunens stadsbidrag och utjämning mellan kommunerna hade ett värde på +9 457 per invånare år 2018, vilket är nästan likvärdigt med Sverigemedel (Ekonomifakta, 2018, d).

Teoretiska utgångspunkter

Socialkonstruktivism, makt och diskurs

Uppsatsen kommer att utgå från ett socialkonstruktivistiskt sätt att se verklighet, mening och kunskap som konstruerad genom språk, sociala kontexter och maktrelationer (Bergström och Boréus, 2012: 28, 297, 379; Jørgensen och Phillips, 2002: 5-6). Detta innebär bland annat att jag utgår från att representationer av verkligheten (i detta fallet det valda empiriska materialet) inte är en reflektion av verkligheten i form av en objektiv sanning, utan snarare en produkt av vårt behov att kategorisera verkligheten för att göra den begriplig. Den socialkonstruktivistiska utgångspunkten innebär att "vårt tillträde till verkligheten alltid går genom språket" (Jørgensen och Philips, 2000: 15). Det är genom språket som verkligheten representeras och tillskrivs mening. Dessa system av språkliga mönster eller kategoriseringar är vad som kallas diskurser, vilka är under ständig förändring genom diskursiva praktiker. Det är enligt Jørgensen och Philips, (2000, s. 18) "i den konkreta användningen av språket som strukturen skapas, reproduceras och förändras". På så sätt kan man kalla materialet som är föremål för undersökningen i denna uppsats för en diskursiv produkt.

Ett socialkonstruktivistiskt förhållningsätt innebär därför att forskningsproblemet studeras utifrån en historisk, kulturell och social kontext, och inte betraktas som något oföränderligt. Verkligheten ses som formad av sociala sammanhang snarare än av externa faktorer. Sättet vi tolkar och förstår verkligheten formas av sociala processer vilket innebär att vedertagen kunskap om verkligheten skapas genom social interaktion (Jørgensen & Phillips 2002, s. 5-6).

I ett diskursivt sammanhang skapas också givna subjektpositioner, det vill säga ramar för individens aktörskap. Sådana subjektpositioner styr och begränsar vad en individ kan uttala sig om, säga eller göra inom ramen för den diskursen (Jørgensen & Phillips 2000, s. 21-22). Den kunskap som anses vedertagen i en viss historisk, kulturell och social kontext påverkar alltså i förlängningen också vårt beteende och sociala agerande (Jørgensen & Phillips 2002, s. 5-6). Således kan man säga att diskursen både skapas och återskapas genom social interaktion.

Det är här viktigt att framhålla att det sällan endast finns en rådande diskurs kring ett visst ämne, utan det kan finnas parallella diskurser där olika verklighetsuppfattningar dominerar och ett och samma subjekt tillskrivs olika positioner.

Meningsskapande

För att förtydliga det socialkonstruktivistiska förhållningssättet till meningskapande diskuterar Laclau och Mouffe (1987: 85) skillnaden mellan *varande* och *existens*. Verkligheten och dess objekt *existerar* oberoende av människans tolkning av den, men eftersom vi aldrig upplever något i sin rena, endast 'existerande' form, så kan man säga att verkligheten och dess objekt *blir till* i den mänskliga tolkningen av den. *Varandet* uppstår alltså när vi etablerar en mening till ett visst objekt, vilket vi alltid gör med hänsyn till en viss historisk, kulturell och social kontext. Vår tolkning av verkligheten och dess objekt är således en produkt av en diskurs, och likaså återskapas diskursen genom vår tolkning av verkligheten eftersom detta i förlängningen styr vårt agerande (Hansen, 2000: 18).

Michel Foucault; makt-kunskap, diskurs och disciplin

Uppsatsen kommer även att ta avstamp ur Michel Foucaults teori om den oskiljaktiga relationen mellan kunskap och makt. Kunskap är enligt honom både skapare av makt och skapad ur makt och likaså är makt både skapad av kunskap och skapare av kunskap (Foucault, 1980: 52). Relationer mellan kunskap och makt skapas, bibehålls, och förändras genom diskurser (Motion & Leitch, 2007, s. 265). Diskurser är enligt Foucault de praktiker som utgör vad som är accepterat att säga och uttala sig om i en viss kontext: "separating out from among all the statements which are possible those that will be acceptable" (Foucault, 1972, s. 197). Foucault menar att "Makten verkar både mellan människor, genom att de disciplineras och inom människor, genom självdisciplin" (Bergstöm & Boréus, 2012, s. 19). En viktig aktör i denna disciplinering är enligt Foucault (1974/2003) samhälleliga institutioner som genom diskursiva praktiker, normer och regler på olika sätt formar individens aktörskap. För att analysera identitetskonstruktioner i offentliga styrdokument och dess påverkan på den sociala sammanhållningen i samhället är detta perspektiv på hur språk och maktrelationer skapar och återskapar verkligheter och diskurser som påverkar individens aktörskap viktigt som utgångspunkt.

Postkolonial teori

Något som är centralt för teorier om andraskap är uppdelningen mellan "vi och dom". Denna företeelse har behandlats inom flertalet olika skolor och discipliner. Exempelvis är det ett tydligt inslag i postkolonial teori. Edward Saids bok *Orientalism* (1978) formade på många sätt den postkoloniala skolan och teoribildningen kring andraskap då han utforskade skapandet av *den andre* genom stereotypisering som en del av kolonialismen. Orientalism beskrivs som en diskurs baserad på distinktionen mellan Orienten och Occidenten (eller öst och väst): "[a] systematic discipline by which European culture was able to manage and even produce – the Orient politically, sociologically, militarily, ideologically, scientifically, and imaginatively during the post-Enlightenment period." (Said, 1978: 11). Said är starkt influerad av Foucault och betonar hur kunskap skapas i maktrelationer. Han menar att orientalism som ett idésystem av "rasliga, ideologiska och imperialistiska stereotyper" har blivit till en "världsomfattande hegemoni" som än idag reflekterar kolonialtidens ojämna maktstrukturer (Said 2004: 481).

Said menar att den nutida andrafieringen framförallt är riktad mot den muslimska och arabiska befolkningen. Han menar att de alltid framställs i grupp och inte ges någon individualitet, några personliga egenskaper eller personlig bakgrund. Han menar även att "bakom alla dessa bilder döljer sig hotet om *jihad* [...], en skräck för att muslimerna (eller araberna) tänker erövra världen" (Said, 2004: 427). Saids teori är viktig i min undersökning till följd av den stora andelen muslimska invandrare som kommit till Sverige de senaste åren och som ofta kopplas samman med integrationsfrågan i samhällsdebatten.

Gayatri Chakravorty Spivaks bok *Can the subaltern speak?* (1988) bidrar också med viktig postkolonial teori som utgångspunkt för min undersökning. Spivak utforskar de historiska och ideologiska faktorer som påverkar aktörskapet och möjligheten att höras för de som tillhör

periferin³. Spivak betonar den koloniala logiken och västerländska traditionen att ständigt tala i *den andres* ställe och beröva dem sin röst, som hon menar lever kvar i dagens politiska strategier. Spivak kallar detta för *epistemiskt våld* - sådant som inte orsakas genom fysisk skada utan via tankar, tal och skrift. Hon menar att de subalternerna⁴ systematiskt utsätts för sådant våld genom förtryck och marginalisering då de inte ges möjligheten att tala för sig själva och inkluderas i historieskrivningen (Riach, 2017). Denna teori är relevant i min undersökning för att analysera de maktrelationer som etableras och reproduceras i och med det skrivna ordet.

Nationella identiteter och gemenskaper

Även teoribildning kring nationalism är viktig i min undersökning eftersom integrationspolitiken utgår från en idé om en nationell gemenskap. Benedict Anderson (1983) menar exempelvis i sin bok *Imagined Communities* att en kontrasterande *andre* är en viktig del i skapandet av nationella identiteter. Anderson fick stort genomslag med sin teori om hur nationella identiteter och gemenskaper inte är på något sätt objektiva utan snarare socialt föreställda. Detta menar han dock inte gör dem mindre verkliga, meningsfulla eller kraftfulla. Michael Billig bygger vidare på idén om föreställda gemenskaper i boken *Banal Nationalism* (1995) och menar att nationella identiteter och gemenskaper ständigt skapas och återskapas genom språk, media, politik och i det vardagliga livet bland medborgarna. Det normaliseras till en sådan grad att befolkningen till slut inte är medveten om denna ständigt pågående process, därav kallad *banal nationalism*. Billig menar att "‘identity’ is not a thing, it is a short hand description for ways of talking about the self and the community" (s. 60). Han understryker även vikten av stereotyper i skapandet av en in-grupp och en ut-grupp. Stereotyper definieras som "shared cultural descriptions of social groups" (s. 80):

“nations will produce flattering stereotypes of themselves, and demeaning stereotypes of those other nations, with which they compare themselves. [...] The flattering stereotypes, held by the ingroup about itself, and the unflattering ones about outgroups, will maintain the positive self-identity, which is necessary for the group’s continuing existence.” (s. 66).

Billig menar vidare att vi tenderar att tillskriva *den andre* fler stereotypa egenskaper än oss själva; "‘we’ often assume ‘ourselves’ as the standard, or the unmarked normality, against which ‘their’ deviations appear notable" (ibid: 81). "Utlänningen" utgör enligt Billig en specifik typ av *andre* som inte är en del av staten och den nationella gemenskapen (s. 79).

Teorin om renhet, orenhet, smuts och ordning

Mary Douglas introducerar i sin bok *Renhet och fara* (1997/1966) en intressant teori om smuts. Hon menar att det inte finns någon entydig definition av smuts, utan att vår uppfattning av fenomenet varierar över tid och mellan kulturer. Det finns heller inget som är smutsigt i sig utan det beror endast på sammanhanget. För att kunna säga något allmängiltigt om smuts så krävs det enligt Douglas att vi avlägsnar det patogena och hygieniska från definitionen. Hon

---

³ Beroendeteorin bygger på en förståelse av världen som uppdelad mellan centrum och periferi, där fattiga länders (periferins) underutveckling förklaras genom den beroendeställning som de intar i relation till kapitalistiska industriländer (centrum) i internationella handelsnätverk. (Roberts, Timmons, Hite, & Chorev. 2014 s. 97-98).

⁴ Subaltern definieras av Spivak (1988) som en särskild form av röstlöshet som underordnade och förtryckta grupper upplever när de inte ges möjlighet att uttrycka och representera sina egna politiska intressen.

återkommer således till definitionen av smuts som *materia på fel plats* - något som kränker ordningen.

Dana Berthold (2010) undersöker fenomenet smuts i förhållande till föreställningar om *den andre* i artikeln ”Tidy Whiteness: A Genealogy of Race, Purity, and Hygiene”. Hon menar att smuts ofta sätts i kontrast till *jagets* självbild och anses tillhöra *den andre*:

When we look at purity ideals as having not only physical but also moral aspects, we can see how easily slippage takes place between the exclusion of “dirt” and the exclusion of “dirty people.” The function of purity ideals is rarely just about physical dirt—it is about wielding power over “impure” others (s. 2).

Berthold menar också att ”physical and moral purity ideals form popular discursive practices that help reproduce white identity, which is formulated to reinforce white dominance” (s. 6). Detta perspektiv kommer jag att bära med mig i min analys av materialet för att se om jag kan se några tendenser att definiera *den andre* som något som stör ordningen eller om *den andre* på något sätt ställs i kontrast till *jaget* med grund i idéer om orenhet.

Tidigare forskning

Följande avsnitt presenterar tidigare forskning kring integration, andrafrifiering och social sammanhållning. Inledningsvis följer en diskussion kring begreppet *integration* och hur det förhåller sig till begreppen *assimilering* och *etablering*. Därefter relateras också integration till svensk *nationell identitet* och *gemenskap* samt *social sammanhållning*. Social sammanhållning som begrepp förtydligas som underlag för en kommande diskussion om identitetskonstruktioners potentiella konsekvenser för social sammanhållning. Slutligen följer ett avsnitt med fokus på *andrafrifiering* i syfte att identifiera analytiska kategorier att ta hjälp av vid undersökningen. Denna forskning kring andrafrifiering i både svensk och brittisk kontext tar sin utgångspunkt i perspektiv av *språklig diskriminering* och *social kategorisering* samt *kulturalisering* av sociala identiteter och relationer med exempel från bland annat ESF-projekt och socialt arbete.

Integration, assimilering eller etablering?

Ager och Strang (2008) gör i sin artikel "Understanding Integration: A Conceptual Framework" en översikt av hur integration definieras i olika sammanhang och menar att det inte finns någon entydig etablerad förståelse av begreppet. De refererar bland annat till Robinson (1998: 118) som menar att integration är ett "chaotic concept: a word used by many but understood differently by most".

Begreppslig förvirring i den svenska debatten

Johansson Heinö (2011) skriver i sin utvärdering av den svenska integrationsdebatten att det finns en utbredd begreppslig förvirring kring vad integration faktiskt innebär, vilket är anmärkningsvärt i relation till hur stort utrymme politikområdet har kommit att få i den rådande debatten. Han menar bland annat att vi tenderar att inte särskilja integrationens möjliggörare från dess mål och belyser denna begreppsliga förvirring genom att ställa sig ett antal frågor:

Är sysselsättning något som bidrar till integration eller är den som har ett jobb därmed också integrerad?
Är språkkunskaper ett kriterium för integration eller något som underlättar integrationen? Är integrerade invandrare mer politiskt aktiva eller är politiken ett verktyg för att integrera invandrare? [...] Om man inte gör dessa distinktioner hamnar man oundvikligen i ett cirkelresonemang där integrationsbrister förklaras av bristande integration.

I praktiken menar Johansson Heinö (2011) att när integration diskuteras i samhällsdebatten så syftar det ofta snarare till assimilering och idéer om anpassning. Efter att sådana idéer blivit allt mer tabubelagda så har begreppet *assimilering* dock ersatts med *integration*, trots att det fortsätter att användas på ett liknande sätt. Johansson Heinö (2011, 26, 42) förespråkar dock användningen av begreppet assimilering i de sammanhang som anpassning åsyftas eftersom "det öppnar upp för en diskussion kring hur mycket enhet som behövs i ett samhälle" (s. 42), inom vilka områden anpassning är viktigt, och vilka metoder som är lämpliga för att åstadkomma sådan anpassning. Integrationsbegreppet å andra sidan menar han är omätligt eftersom det inte har någon given slutdestination. Det går alltid att vara mer eller mindre integrerad inom olika aspekter av samhällslivet såväl som i det privata livet vare sig det är total enhet eller jämlik mångfald som är målet (s. 26).

Denna begreppsliga förvirring kring integration blir även tydligt i relation till begreppet etablering, som har blivit allt mer vanligt i den politiska debatten under senare år. Skillnaden mellan integration och etablering är enligt Ericsson och Rakar (2017) att *etablering* handlar om nyanländas första två år i Sverige där ”nyanlända i arbetsför ålder omfattas av statliga etableringsinsatser [...] som syftar till att underlätta inträdet i det svenska samhället” (s. 18). *Integration* är å andra sidan en bredare process som ”bör ske när nya individer ska ingå i ett nytt socialt sammanhang och struktur; denna process antas också vara dubbelriktad och påverka det befintliga samhället i lika stor utsträckning som den nyligen inflyttade individen i enlighet med rådande integrationspolitik” (ibid). Trots detta blandas begreppen ofta ihop i politiska sammanhang och integration antas ofta enbart handla om nyanländas etablering, fastän både forskare och de nationella integrationspolitiska målen pekar på att det handlar om en mycket bredare och mer övergripande samhällelig process.

Integration och svensk nationell identitet

Enligt Johansson Heinö (2011) har det faktum att det svenska samhället länge varit så homogent lett till att den svenska identiteten inte historiskt sett har diskuterats i någon högre utsträckning i samhällsdebatten. Sedan andra världskriget har nationalistiska idéer också varit tabubelagda och Sverige har setts som ett modernt och öppet land bortom traditionella värden, nationalism och patriotism. Johansson Heinö menar samtidigt att det i integrationssammanhang ofta finns ett ”underförstått antagande i debatten att den som integreras är den som blir svensk” (s. 37). I förlängningen menar han att invandrare i egenskap av ”icke-svenska reduceras till en homogen massa, definierad uteslutande av sin brist på just svenskhet” (s. 38). Sådana identitetskonstruktioner kan ses som typiska för andrafiering - att in-gruppens identitet (här *svenskheten*) inte i sig är tydligt definierad utan definieras genom att ständigt sättas i kontrast till *den andres* egenskaper, samtidigt som *den andre* definieras genom att sättas i kontrast till svenskheten - utan att klargöra vad som är hönan och ägget.

Integration och social sammanhållning

Kamalis utredning som presenterades tidigare i introduktionen kritiserar den svenska integrationspolitiken för att endast rikta sig till specifika utvalda grupper av individer och hur dessa ska integreras i samhället. Kamali skriver:

En etablerad föreställning har varit att samhället kan delas i två grupper med väsensskilda egenskaper, en grupp ”svenskar” och en grupp ”invandrare”. Den första gruppen, ”svenskar”, föreställs vara integrerade och därför inte behöva integrationspolitik och den andra gruppen, ”invandrarna”, betraktas icke integrerade och i behov av integrationsåtgärder som ska ledas av ”svenskar”. ”Svenskheten” blir därmed normen och målet för social sammanhållning eller integration och ”svenskar” aktiva aktörer för att integrera ”de andra”. Därför har integration reducerats till att gälla ”invandrarna” och integrationspolitiken har blivit en politik för ”invandrarna” (Kulturdepartementet, SOU 2006:73, s. 2).

Detta menar Kamali snarare ”har bidragit till ökad segregation och disintegration i samhället” (ibid, s. 3). Istället förespråkar han att integrationspolitiken riktar in sig på främjandet av jämlikhet och social sammanhållning i samhället i stort samt att den bör fokusera i högre grad på likvärdigt utfall (SOU 2006:79, s. 25, 79).

Rutter (2015) menar att den brittiska migrationspolitiken har fokuserat nästan uteslutande på vem som får uppehålla sig i landet och inte, vilket har tagit fokus bort från ett långsiktigt framtidsperspektiv för de som väl får tillåtelse att stanna. Social sammanhållning, menar Rutter, har totalt försumrats i den politiska debatten. Hon argumenterar för att detta är skadligt både för individer och samhället i stort, samt oerhört kostsamt ut ett samhällsekonomiskt perspektiv då det riskerar att leda till arbetslöshet, bristande utbildningsnivåer och social segregation. En effektiv integrationspolitik kräver enligt Rutter att vi får en klarhet i vad begreppen integration och social sammanhållning åsyftar i politiska sammanhang.

Den sociala sammanhållningens beståndsdelar

Murphy (2012) betonar hur *social sammanhållning* är en av fyra viktiga grundpelare för social hållbarhet. Men även begreppet social sammanhållning är mångtydigt och används på olika sätt i olika sammanhang. Schiefer och Noll (2016) gör därför en litteraturgenomgång över konceptet *social cohesion* och väljer slutligen att definiera det som: ”a descriptive, multifaceted and gradual phenomenon attributed to a collective, indicating the quality of collective togetherness.” (s. 595). De identifierar tre särskilt viktiga beståndsdelar för *social cohesion*:

“(1) the quality of social relations (including social networks, trust, acceptance of diversity, and participation), (2) identification with the social entity, and (3) orientation towards the common good (sense of responsibility, solidarity, compliance to social order).” (ibid)

Utifrån en sådan förståelse av social sammanhållning, och med bakgrunden att det ses som något centralt för integration, blir det svårt att motivera varför integrationsinsatser ska vara riktade mot enskilda grupper, eftersom det är i samspelet mellan befolkningens olika grupper och individer som den sociala sammanhållningen och gemenskapen skapas och upprätthålls.

Om det som Johansson Heinö (2011) beskriver dessutom finns en exkluderingsmekanism i det svenska samhället där den nationella identiteten ses som en förutsättning för att vara integrerad, samtidigt som den nationella identiteten i sig är otydligt definierad så kan Schiefer och Nolls (2016) beståndsdelar för social sammanhållning upplevas nästintill ouppnåeliga. Hur identifierar man sig exempelvis med en social entitet som inte låter sig beskrivas eller yttras? Johansson Heinö (2011, s. 20) skriver att ”Paradoxalt nog kan bristen på nationalism ses som ett integrationsproblem; Utan inkluderande nationella symboler att identifiera sig med är det svårt att få fäste i en ny kultur.”

Språklig diskriminering och andrafiering

Landqvist och Hornscheidt (2015) menar i inledningskapitlet till antologin ”Från social kategorisering till diskriminering” att vårt sökande efter identitet, åt oss själva eller andra, alltid resulterar i sociala kategoriseringar med tillhörande värderingar. Denna kategorisering innefattar så gott som alltid en språklig aktivitet. Diskriminering är således ett resultat av dessa språkliga kategoriseringar och värderingar. Dock är det sällan det språk som används som i sig är diskriminerande enligt författarna, utan den verklighetskonstruktion som den språkliga handlingen både uppstår ur och resulterar i.

Ett av bidragen i antologin består av Hagren Idevalls (2015) studie av föreställningar om muslimer och svenskhet i svensk samhällsdebatt på internet. Hon har studerat hur svenskhet

befästs genom hur muslimer konstrueras och framställs som *de andra*, i kontrast till det normativa svenska. Hon visar bland annat på hur de föreställningar som finns i materialet inte endast handlar om muslimer som en grupp utövare av en religion, utan innefattar fler kategoriseringar. Islam och muslimen framställs som exempelvis som traditionell, kvinnofientlig, förtryckande, homofob och extremistisk medan det svenska samhället och svensken ställs i kontrast till detta och beskrivs som sekulär, jämställd, hbtq-vänlig och demokratisk. Författaren menar att för att muslimer och islam ska kunna bli en integrerad del i det svenska samhället krävs att särskiljandet mellan ”vi” och ”dem” utmanas och elimineras. På internetforum är språkbruket troligtvis väldigt annorlunda från offentliga styrdokument som ska undersökas i mitt fall, men Hagren Idevalls studie bidrar med ett viktigt perspektiv och specifika sociala kategoriseringar som är vanliga vid andrafiering, vilka jag kommer att bära med mig och undersöka om jag kan se tecken på även i mitt material.

Mångfald och kulturalisering av sociala problem

Anthias (2013) menar att integrations- och mångfalddiskurser ofta ger skenet av att ifrågasätta och kritisera sociala splittringar, men att de i själva verket också bygger på sådana binära konstruktioner och hierarkiska relationer och i förlängningen tenderar att förstärka dessa. Anthias menar att dagens diskurser kring integration och mångfald präglas av en *kulturalisering* av sociala identiteter och relationer. Detta innebär att kulturella identiteter och grupper ses som givna och oföränderliga vilket skapar hierarkiska skillnader mellan sociala kategorier. Den dominerande in-gruppens behov av att särskilja sig från *de andra* leder till att vissa sociala kategorier andrafieras och stigmatiseras. För avvikande kulturella uttryck framställs som hot mot den nationella eller västerländska identiteten och gemenskapen och måste därför elimineras, antingen genom exkludering eller assimilering.

Anthias (2013) menar i enlighet med Johansson Heinö (2011) att vi behöver ställa oss två frågor i relation till integration och nationell gemenskap: “how much difference and of what kind is compatible with a cohesive society?” och “how much diversity can a society tolerate before it is in danger of disintegrating?” (s. 326). Anthias förtydligar att det inte handlar om mångfald per se, utan att typen av mångfald behöver diskuteras. Det går enligt författaren inte att diskutera mångfald utan att markera och betona skillnad från någon eller något. Trots det, i dagens diskurs, framställs mångfald nästan uteslutande som något positivt för samhällen, men endast när den avyttrats från sådana skillnader som anses farliga. Detta, menar Anthias, gör mångfald till ett begrepp som endast åsyftar ”estetiskt, politiskt och moraliskt neutrala uttryck för kulturell skillnad” (s. 327). Så fort sådana uttryck markerar en tydligare skillnad från det dominerande får de inte längre plats inom mångfalddiskursen. Anthias (2013) menar att vi behöver röra oss ifrån ett binärt synsätt på mångfald som ständigt refererar till skillnader mellan *jaget* och *de andra*, utan istället erkänna och synliggöra heterogeniteten även inom ’kulturella grupper’ i befolkningen; ”diversity is not just something between us but also within us” (s. 328).

Anthias (2013, s. 331) menar vidare att det finns en föreställning om invandrades motvilja till integration som tagit sig uttryck genom många europeiska länders införande av villkorat medborgarskap genom medborgarskaptester som prövar invandrandens kunskaper om mottagarlandets språk, kultur, normer och värderingar. Vi kan se tecken på detta även i Sverige med diskussioner om att göra SFI och samhällsorientering till obligatoriska under invandrandens

etableringsperiod (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU7, s. 20, 37). Syftet med sådana tester är enligt Anthias att invandraren ska bevisa sitt engagemang och sin vilja att integreras i mottagarlandet. Dock menar hon att sådana tester skickar ut signaler om att det är invandraren som ensam är ansvarig för samhällets integration, samt att testerna stänger ute möjligheten till dialog kring och förhandling av samhällets normer och värderingar.

På ett liknande sätt som Hagren Idevall (2015) betonar Anthias (2013, s. 332) att det framförallt är muslimer som framställs som karaktäriserad av sådana avvikande skillnader som anses hota västerländska värden och därför inte får plats inom mångfaldsdiskursen. Andrafieringen av muslimer refererar också ofta till jämställdhet och diskussioner om slöjan, hedersvåld, tvångsäktenskap och omskärelse/könsstympning som pekas ut som kulturella värden som är oförenliga med västerländsk kultur och tecken på invandrarnas ovilja till integration. Denna typ av kulturalisering av sociala frågor menar Anthias är anmärkningsvärd då de så tydligt framställs som problem som endast tillhör *den andres* kultur. Trots att kvinnoförtryck och -våld förekommer även inom västerländsk kultur menar Anthias att det i en sådan kontext oftare klassas som resultatet av individuella mäns handlingar, snarare än som ett kulturellt problem. Anthias menar att en sådan kulturalisering av kvinnofientlighet leder till en demonisering av muslimer vilket spär på islamofobin i samhället. Syftet med att problematisera en sådan kulturalisering är dock inte att förneka inskränkandet av kvinnors rättigheter, utan snarare att ifrågasätta dess kulturella koppling (ibid, s. 333-334).

Vesterberg (2017) menar att kulturalisering och andrafiering förekommer i exempelvis ESF-projekt, där invandrare konstrueras som i behov av särskilda interventioner för att lyckas förvärva de kompetenser som anses nödvändiga för att passa in i utvecklade liberala stater. Detta blir särskilt tydligt i yrkessammanhang där invandraren framställs som avvikande när det kommer till sådant som social kompetens, motivation och hälsa, som betonas som viktigt för anställningsbarheten. Vesterberg använder begreppet ”markers of swedishness” eller *svenskhetsmarkörer* för att beskriva sådant som svensken framhäver som viktigt för den svenska identiteten och som ställs i kontrast till det avvikande som antas tillhöra *den andre*. En sådan är exempelvis jämställdhet, som Hagren Idevall (2015) och Anthias (2013) redan påpekat. Vesterberg (2017, s. 150-151) påpekar hur invandrarkvinnan ofta framställs som passiv och fångad i kulturella och religiösa traditioner vilket framställs som ett hinder för hennes möjlighet att få en anställning och bli inkluderad i samhället.

Till sist vill jag även nämna Jönssons (2013) forskning om kulturell andrafiering inom socialt arbete i Sverige. Hon menar att dikotomier som ”vi och dem” sedan kolonialtiden har präglat det vardagliga arbetet inom fältet, något som hon kallar ”professionell imperialism” (s. 161). Jönsson konstaterar att ett stort problem med andrafieringen inom socialt arbete är att marginaliserade grupper inte ges möjligheten att definiera sina egna problem utan att eurocentriska idéer om människors behov alltid är utgångspunkten (ibid). Detta går i linje med Spivaks teori om röstlöshet (Riach, 2017). Ett annat problem som Jönsson betonar är att integrationsinsatser sällan går till grunden med orsakerna till marginalisering, utan istället ofta tar form genom kortsiktiga projektbaserade aktiviteter som identifierar och kategoriserar sårbara och passiva grupper och sedan fokuserar insatserna riktade mot dessa.

Metod

Urvalsprocessen

Undersökningen bygger på en analys av fyra kommunala styrdokument för integrationsinsatser. Eftersom kommunerna spelar en central roll i mottagandet av nyanlända med beviljat uppehållstillstånd och därmed anses ha det huvudsakliga ansvaret för integrationsinsatser så valde jag att fokusera på detta materialet, även om andra dokument och diskussioner hade kunnat vara relevanta att studera i sammanhanget, så som texter från exempelvis arbetsförmedlingen eller andra involverade myndigheter.

De två främsta urvalskriterierna har varit befolkningsmängd och geografisk spridning. Jag har även valt kommuner ur olika kommungrupper enligt SKL:s indelning. Avsikten har varit att titta på dokument från kommuner som representerar olika utmaningar vad gäller befolkningsammansättning och -förflyttning vilket antogs kunna påverka förhållningssättet till integration. Eftersom inte alla kommuner har en riktlinje eller handlingsplan för integration så har det tillgängliga materialet också varit begränsat. Vissa kommuner använde dessutom nästan uteslutande termen etablering, varpå jag valt att utesluta dessa då det finns en väsentlig skillnad mellan etablering och integration som diskuterats i avsnittet om tidigare forskning.

Slutligen skedde urvalet också med hänsyn till tidsaspekten och det faktum att förhållningssättet till integration bland kommunerna i många avseenden förändrats sedan den så kallade flyktingkrisen under hösten 2015 och den nya bosättningslagen om kommunernas skyldighet att ta emot nyanlända. Detta förändrade förhållningssätt blir bland annat tydligt eftersom majoriteten av kommunernas dokument är publicerade just därefter. Därför valde jag bort de kommuner som inte hade tagit fram nya styrdokument sedan 2015.

Insamlingsprocessen

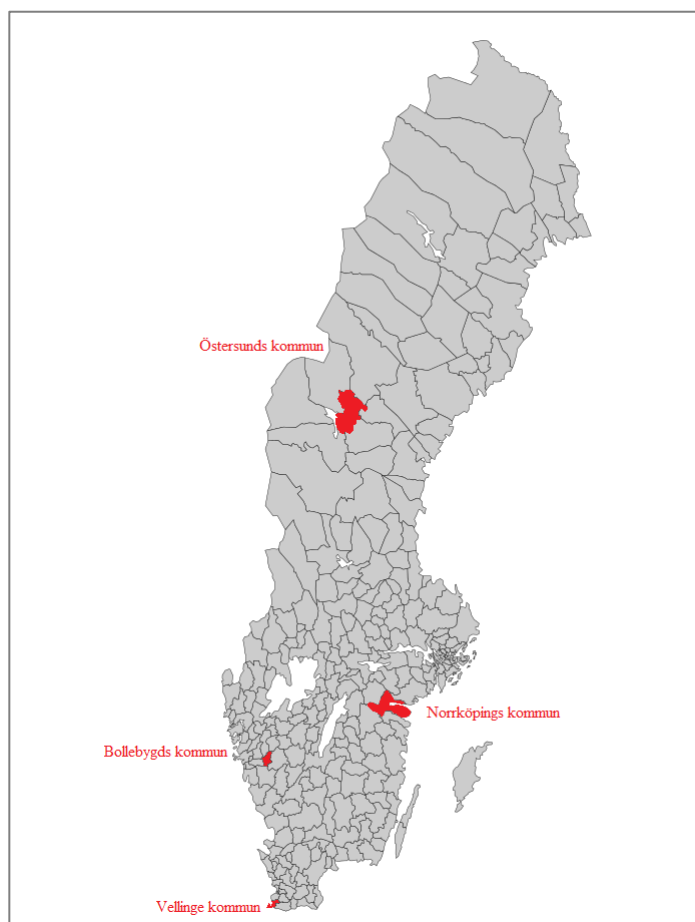
Insamlingen av materialet har skett delvis genom öppna sökningar via sökmotorn Google med hjälp av sökord som ”integration kommun” eller mer specifikt ”handlingsplan strategi integration kommun” och dylikt, samt även specifika sökningar på utvalda kommuners hemsidor. Efter en sådan genomsökning av webben hade jag samlat ett antal dokument som var lämpade för undersökningen. Eftersom avsikten med undersökningen inte är att försöka generalisera resultatet till samtliga svenska kommuner så fanns det heller inget syfte med att försöka samla alla kommuners styrdokument för integration och sedan göra ett slumpmässigt urval. Det diskursanalytiska angreppssättet handlar i stället om att synliggöra diskurser genom att studera enskilda dokument, eftersom man ser på texter som diskursiva produkter (mer om detta i nästa avsnitt). Därför valde jag utifrån de samlade dokumenten ut fyra stycken med en relativ skillnad i befolkningsmängd, geografisk spridning och kommuntyp. Med detta urval blev det också en spridning mellan olika ekonomiska och politiska förhållanden bland kommunerna (se mer information om detta i bakgrundsavsnittet).

Något som är värt att påpeka är att under insamlingsprocessen var det framförallt mindre kommuner som dominerade sökfälten vid sökord som ”integration kommun”. Det var svårt att hitta en uttrycklig strategi eller handlingsplan för integration i de större kommunerna - här

kallades liknande dokument ofta för något annat, mer specifikt relaterat till det som det syftade till att beskriva, exempelvis invandring, etablering, arbetsmarknad, kulturell mångfald, jämlikhet, social sammanhållning etc. Detta är exempel på områden som många av de mindre kommunerna istället samlade under paraplybegreppet *integration*. Norrköpings kommun var den enda av Sveriges 10 största kommuner som hade ett specifikt styrdokument för integration, varpå detta valdes ut som ett av de fyra dokumenten.

Det utvalda materialet

- ❖ Norrköpings kommuns ”Inriktningsdokument Integration” från 2017-02-16. Detta var den enda av Sveriges 10 största kommuner sett till befolkningsmängd med ett uttryckligt styrdokument för integration som var uppdaterat efter 2015. Kommunen är belägen i sydöstra Sverige med drygt 140 000 invånare.
- ❖ Östersunds kommuns ”Integrationsstrategi 2020: Strategi för inflyttning, kompetensförsörjning och social sammanhållning” från 2016-05-10. Större stad i norra Sverige med drygt 60 000 invånare.
- ❖ Vellinge kommuns ”Handlingsplan för integration i Vellinge kommun 2018–2019” från 2017. Förortskommun i södra Sverige med drygt 35 000 invånare.
- ❖ Bollebygds kommuns ”Integrationsstrategi med inriktning nyanlända” från 2017-02-09. Liten förortskommun i sydvästra Sverige med under 10 000 invånare.

Figur 2. De fyra kommuner vars dokument kommer att undersökas

Analytisk metod

För att förstå, tolka och analysera det utvalda materialet kommer jag att genomföra en kritisk textanalys med ett diskursanalytiskt angreppssätt. Diskursanalys kan enligt Jørgensen och Phillips (2002) inte användas utan utgångspunkt i ett visst teoretiskt och metodologiskt ramverk. Det finns flera olika approacher inom diskursanalys, och varje sådan inrymmer ställningstaganden kring filosofiska frågor rörande språkets roll i den sociala konstruktionen av världen såväl som teoretiska modeller, metodologiska riktlinjer och i vissa fall specifika analytiska tekniker. Inom diskursanalysen är teori och metod alltså oskiljaktiga varpå det är viktigt att acceptera vissa filosofiska premisser för att använda den i empiriska granskningar av ett material (Jørgensen & Phillips 2002, s. 3–4). En redogörelse för grundläggande sådana premisser som jag kommer att ta utgångspunkt i för min studie har redan presenterats under avsnittet för teoretiska utgångspunkter. Nedan följer några förtydliganden av specifika förutsättningar för den analytiska processen.

Jag vill förtydliga att min undersökning kommer att utgöra ett så kallat ”mångperspektivistiskt arbete” (Jørgensen & Phillips, 2000, s. 141), det vill säga att undersökningen inte följer en enskild diskursanalytisk etablerad metod, utan hämtar inspiration från flera olika skolor. Detta för att från olika vinklar och med olika metoder bättre kunna ta hänsyn till forskningsproblemets helhet och komplexitet och nå en bredare förståelse.

Vid en diskursanalys utgår man från att det inte går att nå någon objektiv kunskap om verklighetens beskaffenhet utanför diskursiva sammanhang, vilket gör diskursen i sig till föremålet för analysen. Analysen av materialet handlar således om att undersöka vilka mönster av utsagor som kan ses som diskursiva representationer av verkligheten och därigenom identifiera sociala konsekvenser som följer av dessa (Jørgensen & Phillips, 2000: 28). Bergström och Boréus (2012: 410) menar att diskursanalys kan användas bland annat för att kartlägga identitetskonstruktioner och i förlängningen studera maktrelationer som etableras i och med dessa, vilket är syftet med min undersökning. Eftersom mening i en viss social kontext manifesterar sig genom språket så är kritisk textanalys ett sätt att undersöka sådant meningsskapande och synliggöra maktrelationer (Esaiasson et al., 2017, s. 211-214).

Syftet med ett diskursanalytiskt angreppssätt är alltså inte att försöka analysera forskningsmaterialet för att få kunskap om vilka utsagor som är rätt eller fel i någon form av sann verklighet (Jørgensen & Phillips, 2000: 28). Syftet är inte heller att avslöja dolda intentioner bakom en utsaga för att härleda detta till en individs eller grupps ’egentliga ändamål’ (se Hansen, 2000, s.12). Hur en individuell författare till ett styrdokument skapar mening är inte det aktuella, utan texten ses som en diskursiv produkt, det vill säga en del av en större social kontext. Analysen handlar således om att synliggöra denna eller dessa diskurser och de idéer som råder inom dem samt vad dessa kan få för sociala effekter (Esaiasson et al., 2017: 212).

Med inspiration från kritisk lingvistik (Bergström & Boréus, 2018: 327-338), kommer jag även att rent språkligt och grammatiskt analysera anmärkningsvärda utsagor i materialet för att studera hur meningsbyggnad och valet av ord, subjekt, objekt och verbform målar upp en bild över synen på ansvarsfördelning, aktörskap, aktivitet/passivitet och avsikter. Detta är enligt Bergström och Boréus en metod för komma åt det ”mindre explicita innehållet i texter och

diskurser” (ibid, s. 26), vilket är viktigt i mitt fall eftersom det jag studerar är offentliga handlingar som berör ett ämne som ofta behandlas med väl valda formuleringar för att undvika ett diskriminerande språkbruk. Kanske kan man trots detta komma närmre meningsskapandet bakom utsagorna genom inspiration från kritisk lingvistik.

För att slutligen göra det hela mer angripbart; Texter som diskursiva produkter skapar och återskapar en viss typ av diskursiv kunskap vilken i sin tur producerar vissa typer av beteenden. Applicerar man detta på mitt forskningsproblem blir utgångspunkten sådan att; Genom att studera styrdokument för integration kan vi synliggöra och förstå rådande institutionella diskurser gällande integration. Dessa diskurser utgörs av ett visst meningsskapande, det vill säga en viss förståelse för, och kunskap om integration och de aktörer som anses förknippade med fenomenet. Denna diskursiva kunskap skapar i förlängningen olika typer av handlingsutrymme för olika aktörer, och påverkar det sociala agerandet och interaktionen i samhället vilket får konsekvenser för den sociala sammanhållningen.

Den analytiska processen

I detta avsnitt beskriver jag den analytiska processen som kommer att ligga till grund för undersökningen mer i detalj. Först och främst kommer jag att läsa igenom materialet för att få en övergripande helhetsbild av de olika dokumenten. Därefter kommer jag att intensivt läsa igenom varje dokument för att urskilja det mest väsentliga och anmärkningsvärda innehållet både när det gäller textens delar och dess helhet. Enligt Esaiasson et al (2017: 212) handlar textanalys om att läsa texten aktivt och ”att ställa frågor till texten och att se efter om texten, eller man själv, kan besvara dessa frågor”. Med utgångspunkt i mina två forskningsfrågor som presenterades i introduktionsavsnittet kommer jag att studera vilken förståelse för begreppet integration som texterna bidrar till samt vilka identitetskonstruktioner som finns representerade i texterna och på vilket sätt de motiveras och ges mening och betydelse i sammanhanget. För att operationalisera dessa två forskningsfrågor i relation till det teoretiska ramverket och den tidigare forskningen har jag formulerat följande frågeställningar som kommer att vägleda undersökningen:

- Vilka förståelser för integration bidrar texterna till och hur motiveras dessa?
- Hur förhåller sig dessa förståelser till de nationella integrationspolitiska målen?
- Riktas insatserna mot någon specifik grupp och i så fall på vilket sätt motiveras detta?
- Vilka identitetskonstruktioner och sociala kategoriseringar kan urskiljas i materialet?
- Finns det utsagor som tyder på andrafiering och/eller kulturalisering?

Genom exempelvis:

- svenskhetsmarkörer, det vill säga sådant som framhävs som viktigt för den svenska identiteten/gemenskapen och som ställs i kontrast till något avvikande som antas tillhöra *den andre*?
- stereotypa beskrivningar av grupper/individer?
- en åtskillnad mellan en in-grupp och en ut-grupp?
- beskrivningar av det normala/standarden i relation till det avvikande
- framhävet av kultur som något essentiellt och oföränderligt

Slutligen kommer texterna att studeras och jämföras i förhållande till varandra och på så sätt kommer de diskurser inom vilka texterna verkar förhoppningsvis att framträda. Genom denna analytiska process kan jag synliggöra identitetskonstruktioner och eventuell andrafiering i den svenska integrationsdiskursen och förstå logiken och meningsskapandet bakom sådana processer. Undersökningens huvudsakliga fokus kommer att ligga på textanalysen av det valda materialet. Slutligen diskuteras även hur de diskurser som framkommer genom analysen kan tänkas forma den sociala interaktionen mellan människor i samhället och i förlängningen den sociala sammanhållningen, med utgångspunkt i den presenterade tidigare forskningen.

Avgränsningar och begränsningar med den valda metoden

Trots att jag valde att utesluta de kommuner som endast använde termen etablering i sina dokument så visade många av de dokument som påträffades under urvalsprocessen på ett förhållningssätt till integration som mer liknar etablering. Det kan således tyckas göra urvalet missvisande att jag endast fokuserat på ett enskilt ord - *integration* - i sökandet efter relevanta dokument. Jag vill dock förtydliga att min avsikt med undersökningen delvis har varit att se om det finns en tendens att blanda ihop dessa termer i styrdokument (och i förlängningen vilka konsekvenser detta kan få), vilket jag således fick bekräftat redan i urvalsprocessen. I slutändan var det trots allt integrationsinsatser med utgångspunkt i de nationella integrationspolitiska målen som var studieobjektet, vilket motiverade urvalet baserat på just detta ord.

Det studerade materialet är speciellt eftersom det till sin natur syftar till att styra mänskligt agerande - därav *styrdokument*. Texterna fungerar som ett underlag för den verksamhet som ska bedrivas inom området och har således stor möjlighet att påverka den sociala interaktionen. Med det sagt är det dock viktigt att påpeka att syftet med undersökningen är att genom att analysera styrdokument synliggöra *diskursiv kunskap* och hur denna kan tänkas påverka social interaktion. Syftet är alltså inte att undersöka hur dessa specifika styrdokument aktivt påverkar läsaren att agera på ett visst sätt. Detta hade ställt andra krav på den analytiska tolkningsprocessen eftersom jag då hade behövt utgå från hur texten kan tänkas uppfattas av mottagaren i högre grad.

Det är heller inte min mening att endast söka efter enskilda och enstaka utsagor som bekräftar min hypotes, utan syftet är snarare att söka efter mönster som kan synliggöra en större diskursiv logik. Hansen (2000, s. 3) menar att:

In my view, for a discourse analysis to be convincing it has to be able to establish that the statements that go to make up the discourse which the analyst seeks to describe are not simply accidental occurrences or whims, but form part of a pattern, and can be understood against the background of a larger discursive logic

Jag vill återigen förtydliga att syftet med en kritisk textanalys med diskursanalytiskt angreppssätt inte är att på något sätt kunna generalisera resultatet. Detta innebär i mitt fall att det som framkommer i analysen inte kan kopplas samman med och anses gälla för samtliga svenska kommuner, myndigheter eller institutioner. Texterna ses dock som diskursiva produkter och del av en större social kontext. Syftet med undersökningen är således att synliggöra logiken och de idéer som råder inom diskurserna genom att analysera enskilda dokument, vilket har diskuterats ovan.

Slutligen har jag valt att inte analysera bilderna i materialet, dels eftersom vissa av dokumenten inte innehöll några bilder och dels eftersom de bilder som fanns med inte ansågs särskilt talande eller uttrycksfulla och därför inte bidrog med någon värdefull analys.

Etiska överväganden

Eftersom diskursanalysen till sin natur bygger på en subjektiv tolkningsprocess är det viktigt att jag som forskare tydligt beskriver de val som gjorts under undersökningens gång så att studien är transparent. Detta är något som jag har strävat efter i min beskrivning av uppsatsens alla olika moment. Urvalet av styrdokument har också skett utan att i förväg ha läst igenom dem för att undvika risken för att endast det material som bekräftade min hypotes valdes ut. Jag har ständigt strävat efter att underbygga och exemplifiera mina tolkningar i analysen med citat och beskrivningar för att tydligt förankra dem i materialet. På så sätt kan läsaren bedöma om den ställer sig bakom tolkningarna.

Jag har också strävat efter att använda ett inkluderande språkbruk och förtydliga och definiera de ord jag använt för att klassificera olika grupper för att minska risken för missförstånd och/eller att språkbruket av olika skäl uppfattas som kränkande eller diskriminerande.

I relation till diskussionen om det diskursanalytiska angreppssättet vill jag i enlighet med Hansen (2000, s. 13) påpeka att syftet med att se forskningsmaterialet som diskursiva produkter inte är att avsäga författaren till dokumenten från ansvar för sina utsagor, utan snarare att förtydliga hur individens utsagor alltid är en del av ett större diskursivt sammanhang. Som Butler (1997, s. 34) skriver angående rasistiska utlåtanden: "though it requires the subject for its speaking, it neither begins nor ends with the subject who speaks". Jag vill därför förtydliga att anledningen till att utsagor som kan upplevas som rasistiska eller diskriminerande inte alltid aktivt kritiserar i undersökningen inte beror på att jag på något sätt ställer mig bakom sådana utlåtanden, men att syftet med undersökningen har varit att studera meningsskapande inom diskurser och inte individuella avsändares motiv och intentioner.

Med grund i Spivaks (1988) teori om epistemiskt våld vill jag också framföra ett resonemang kring problematiken med att jag som forskare försätter mig i en maktposition av att analysera och diskutera sociala kategoriseringar. Det går att kritisera föreliggande studie för att utesluta de utsatta grupperna och förneka dem sin rätt att själva definiera och formulera sina problem. Kanske hade kvalitativa intervjuer med personer som påverkas av integrationsdiskurserna därför varit mer etiskt försvarbart. Dock kan denna undersökning ses som en inledande studie för att identifiera rådande diskurser för att sedan vidare kunna studera vilka konsekvenser som dessa har för de utsatta grupperna.

Resultat och analys

Varje dokument undersöks inledningsvis för sig och utvalda utsagor eller stycken som varit utmärkande eller typiska för dessa presenteras och analyseras. Därefter följer ett avsnitt med en sammanfattande jämförelse av skillnader och likheter mellan de olika dokumenten för att synliggöra de olika diskurserna i materialet.

Vellinge

Vellinge kommuns handlingsplan för integration är det mest omfattande dokumentet bland materialet och också det som visar tydligast tecken på olika former av andrafiering och kulturalisering. Därför har jag valt att behandla det först i analysen för att sedan kunna jämföra och kontrastera iakttagelserna med det som framträder i de andra dokumenten.

Integration

Strategin ger intryck av en förståelse för integration som liknar assimilering då de genom hela dokumentet betonar idéer om nyanländas anpassning till det svenska samhället:

”Inom ramen för integration behöver vi ställa tydligare krav på den som kommit till Vellinge och Sverige för att bygga sig ett eget liv här. Det gäller framför allt vikten av att lära sig svenska språket och att göra sig anställningsbar samt att komma i egenförsörjning. Men integration är mer än ett jobb. En viktig del i integrationen är att anpassa sig efter det svenska samhället och de normer och värderingar som gäller här. God förståelse och kunskap om vad som gäller i Sverige ökar möjligheten att komma in i det svenska samhället.” (s. 2, mina understrykningar).

”Samhällsorienteringen är obligatorisk för alla vuxna nyanlända och ska befästa att integration är en plikt samt belysa vikten av det svenska språket, eget arbete samt de rättigheter och skyldigheter som gäller här.” (s. 20, mina understrykningar)

Det diskuteras också i relation till samhällsorienteringen att ”införa en examination, ett samhällstest efter genomförd kurs” samt att den nyanlände ska behöva ”kompletera om man inte klarar provet” (s. 20). Denna ”integrationsplikt” som beskrivs innefattar en individuell etablerings- och handlingsplan för varje nyanländ (i vissa fall benämns den som integrationsplan, ex. s. 10). ”Frångås planen uteblir rätten till eventuell ersättning eller andra rättigheter / förmåner” (s. 11). Sådana regler och krav pekar på en föreställning om invandrarens ovilja till integration som därför måste vara belagd med tvång och sanktioner för att lyckas, i enlighet med vad Anthias (2013) påvisat genom sin forskning.

Det är anmärkningsvärt i utsagorna ovan att integration framställs som ett strävande efter svenskhet, trots att denna svenskhet aldrig definieras; De ”normer och värderingar som gäller här” eller ”vad som gäller i Sverige” förtydligas inte någonstans i dokumentet, med undantag för några enstaka utsagor då svepande ord som ”demokrati” och ”jämförbarhet” används för att betona skillnaden mot det avvikande som anses tillhöra *den andre* (mer om dessa svenskhetsmarkörer nedan). Detta stämmer överens med det som Johansson Heinö (2011) påvisat i sin forskning - tendensen att låta in-gruppen definieras i kontrast till det som anses avvikande hos *den andre*.

Förespråkandet av ”en individuell integrations- och handlingsplan som tas fram med egen försörjning som mål” (s. 10) är också anmärkningsvärt eftersom det så tydligt visar på en förståelse för integration som är väldigt olik den i de nationella integrationspolitiska målen. Dessa förespråkar tydligt att politiken inte bör formulera mål för enskilda individers integrationsprocess utan för integration på samhällsnivå, samt att politiken framförallt bör vara riktad till hela befolkningen och inte endast vissa grupper.

Ytterligare en intressant aspekt i strategin är hur ett av de övergripande målen med handlingsplanen beskrivs i inledningen som: ”Ett inkluderande mottagande där individens resurser tillvaratas och ger en mångfald som bidrar till kommunens och regionens utveckling” (s. 2). Det finns en slående balansakt i dokumentet mellan att å ena sidan förespråka en strikt anpassning till svenska normer och värderingar och å andra sidan hävda att nyanlända bidrar med mångfald som bidrar till kommunens och regionens utveckling. Detta stämmer överens med Anthias (2013) resonemang om mångfald som ett begrepp avyttrat på alla avvikelser som anses kunna utmana den nationella identiteten eller gemenskapen. Detta resulterar i att mångfald blir ett begrepp för att beskriva ”estetiskt, politiskt och moraliskt neutrala uttryck för kulturell skillnad” (Anthias, 2013, s. 327) och således relativt tomt på innebörd. Det tål att ifrågasättas på vilket sätt sådana neutrala uttryck förväntas ”bidra till kommunens och regionens utveckling” och vilken förståelse av mångfald som ligger bakom en sådan utsaga.

Under avsnittet om målen med integrationsinsatserna nämns också att ”kommunens utgångspunkt är att alla vill och kan ta ansvar för sitt eget liv” och att insatserna ska syfta till att ”stödja individen till eget ansvarstagande” (s. 3). Senare i dokumentet förespråkas dock strikta regleringar av individens friheter och kraftiga ingripanden i personers privatliv, exempelvis genom att neka dem sitt försörjningsstöd om de inte medverkar i särskilda aktiviteter (s. 5). Det är anmärkningsvärt att möjligheten till ett självständigt liv är det som i de allra flesta fall motiverar olika former av inskränkningar på individens friheter i den diskurs som framträder i handlingsplanen.

Svenskhetsmarkörer

Det finns ett antal värden som används som svenskhetsmarkörer i handlingsplanen för att markera skillnad mot det avvikande som de nyanlända antas bära med sig från sina ”kulturer och religioner” (s. 25). Dessa är bland annat jämställdhet och kvinnors rättigheter (s. 3, 25) samt demokrati (s. 25). Dessa diskuteras vidare nedan.

Social kategorisering genom andrafiering och kulturalisering

Under huvudrubriken Trygghet” och underrubriken ”Hedersrelaterat våld och förtryck” (s. 25) står det i Vellinges strategi att:

”När kulturer och religioner möts kan värderingskonflikter uppstå. Det är då viktigt att våga ta diskussionen om vilka värderingar vi inte kompromissar med. Demokrati och jämställdhet mellan män och kvinnor är ett sådant exempel. [...] Att begränsa friheten för kvinnor eller andra hör inte hemma i vårt samhälle.” (s. 25, mina understrykningar)

I denna utsaga ser vi ett tydligt tecken på en sådan kulturalisering av sociala problem som Anthias (2013), Vesterberg (2017) och Jönsson (2013) diskuterat i sin forskning, när ”värderingskonflikter” antas ha en direkt koppling till kultur eller religion. Demokrati och

jämställdhet betonas som svenskhetsmarkörer där *den andre* framställs som avvikande och i behov av anpassning för att kunna bli en del av "vårt samhälle".

I utsagan ovan kan vi också lägga märke till en tydlig andrafiering genom dikotomier. Trots att det inte finns aktiva uttalade dikotomier, går det att urskilja underförstådda sådana exempelvis i betonandet av vilka värderingar "vi" inte kompromissar med eftersom det förutsätter en *andre* som utmanar dessa värderingar. "Vårt samhälle" ställs också i kontrast till allt det avvikande och icke önskvärda som anses kunna bli en konsekvens av att "kulturer och religioner möts". Vi kan därigenom också ana föreställningen om ett hot om att en kulturellt avvikande grupp ska förändra det svenska samhället om "vi" inte "vågar" ta diskussionen om vilka värderingar "vi" inte "kompromissar med". Detta går i linje med det Said (2004: 427) beskrivit som "hotet om jihad". Detta blir också tydligt senare i strategin:

"En viktig del av integrationen är att anpassa sig efter det svenska samhället och de normer och värderingar som gäller här. Information om svenska värderingar och hur Sverige fungerar ska ges till alla tidigt och tydligt. Normer baserade på kultur eller religion får inte hindra någon från möjligheten att komma till sin rätt och leva sitt liv i frihet." (s. 20)

Denna utsaga ger vidare intrycket att det inte finns någon möjlighet till förhandling kring "hur Sverige fungerar" då "Sverige" benämns som något statiskt och fast som den nyanlände måste anpassas till. Vi kan också genom utsagan ovan identifiera en kulturalisering av frågor som rör begränsandet av rättigheter och friheter eftersom dessa så aktivt relateras till kultur och religion.

Det är också anmärkningsvärt i dokumentet att nyanländas svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden endast förklaras av deras bristande kompetenser, både språkligt och yrkesmässigt (s. 11), medan sådant som diskriminering eller andra strukturella förklaringar inte behandlas alls i handlingsplanen. Ansvar läggs således över på *den andre* istället för att diskutera "jagets" (här: det svenska samhället) roll i skapandet av hinder för inträdet på arbetsmarknaden. Detta kan dock till viss del ses som en ideologisk fråga, varpå Vellinges långa historia av högerpolitik kan förklara varför individens roll betonas framför strukturella förklaringsmodeller.

Renhet och orenhet

Under huvudrubriken "Bostadsförsörjning" och underrubriken "Utformning av bostäder" står det i Vellinges strategi att:

"För den sociala samvaron på boenden bör det ställas särskilda krav på att utemiljön ges en omsorgsfull behandling med plats för sociala möten, lek och idrott. En omsorgsfullt bearbetad utemiljö kan även bidra till en ökad acceptans från närboende." (s. 23, mina understrykningar).

Trots att utsagan inte kan ses som representativ för någon diskurs eftersom den är den enda i materialet som kan relateras till idéer om renhet och orenhet, så som det har diskuterats tidigare i teoriavsnittet med hjälp av Douglas (1997/1966) och Berthold (2010), så har jag valt att belysa den här i analysen eftersom den visar på vad jag tycker är en väldigt intressant logik.

Först och främst vill jag hävda att det är otydligt om utsagan refererar till *planeringsstadiet* av bostadsområdet eller *underhållet* av området, eller både och. Det är också otydligt i utsagan och stycket där det ingår vilka de aktiva aktörerna är, det vill säga vem det är som ska ställa krav på

att utemiljön ges en omsorgsfull behandling samt vem som ska ansvara för denna omsorgsfulla behandling. Är det kommunen? Bostadsbolaget? De boende, det vill säga de nyanlända? Om det är det sistnämnda som åsyftas kan man tolka utsagan som ett antagande om att de nyanlända inte självmant skulle behandla utemiljön omsorgsfullt, varpå det behöver ställas särskilda krav på detta.

Om vi utgår från tolkningen att det är *underhållet* av bostadsområdets utemiljö som åsyftas kan utsagan ses som ett exempel på det som Berthold (2010) kallar för "tidy whiteness". Detta innebär att renhet och orenhet fungerar som inkluderings- och exkluderingsmekanismer varpå renheten anses tillhöra *jaget* medan orenheten anses tillhöra *den andre*. Utsagan tyder på föreställningen att en anpassning av bostadsområdena mot ett mer 'svenskt renhetsideal' (i detta fallet "en omsorgsfull bearbetad utemiljö") skulle göra att de närboende skulle ha lättare att "acceptera" gruppen nyanlända. Det finns alltså ett underförstått antagande om att de närboende kopplar samman områdets utseende med de boendes egenskaper; Om området är välvårdat så antas de boende i området också vara välvårdade och kan därmed lättare inkluderas, om det å andra sidan är stökigt eller smutsigt i området anses detta vara en konsekvens av *de andres* avvikande renhetsideal vilket leder till exkludering. Detta går i linje med det som Berthold (2010) skriver: "we can see how easily slippage takes place between the exclusion of 'dirt' and the exclusion of 'dirty people'. The function of purity ideals is rarely just about physical dirt - it is about wielding power over "impure" others." (s. 2-3). Denna tolkning innebär alltså att för att de nyanlända ska bli accepterade i närområdet (och kanske i förlängningen samhället i stort) krävs att deras närområde anpassas till ett svenskt renhetsideal, annars riskerar de att exkluderas från den sociala gemenskapen med grund i idéer om orenhet.

En annan tolkning som är möjlig av utsagan är att det inte är tal om bostadsområdets karaktär i form av renhet/orenhet eller omvårdnad, utan att det endast refererar till *planeringsstadiet* där man vill betona vikten av att det finns möjligheter till social interaktion och olika former av aktiviteter i bostadsområdet. Även en sådan tolkning kan dock kopplas till Douglas (1997/1966) definition av smuts som "materia på fel plats". Att vikten av social interaktion inte betonas i relation till hela befolkningen utan särskilt i relation till mötet mellan nyanländ och resterande befolkning pekar ut den nyanlände som avvikande - något som "kränker ordningen" (Douglas (1997/1966) - och i behov av ständiga möten med 'svenskar' för att bli accepterad och inkluderad i samhället och för att denna ordning således ska återställas.

Norrköping

”Inriktningsdokument Integration” är det kortaste dokumentet bland materialet och består av fyra sidor fördelat mellan rubrikerna: ”Arbetet och egen försörjning”, ”Förskola och skola”, ”Vuxenutbildning och praktik”, ”Boende”, ”Samhällsliv” och ”Vård och omsorg” samt ”Regional samverkan”.

Integration

Målet med kommunens arbete med integration beskrivs som ”ett inkluderande samhälle som öppnar nya möjligheter att nå befintliga mål” (s. 2). Integration beskrivs som när: ”Nyanlända och etablerade människor samspekar med varandra i en gemensam integrationsprocess och där det råder tillit mellan människor och till samhället” (s.2).

Dokumentet berör alla de tre nationella integrationspolitiska målen i viss utsträckning; Alla människors lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter betonas (s 2); Målet om delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen behandlas också (s. 2), såväl som en social gemenskap och kontaktyta mellan människor som kommunen ska främja bland annat genom bostadsbebyggelse, föreningsliv och olika träffpunkter (s. 3-4). Trots detta har dokumentet ett genomgående fokus på nyanlända och de flesta insatserna som föreslås är sådana som syftar till att underlätta för nyanländas etablering exempelvis genom SFI, utbildning, praktik och arbete. Dock framstår etablering mer som en del av integrationen genom att det exempelvis ”bidrar till Östergötlands tillväxt genom att nyanländas kompetenser tillförs arbetskraften i länet, främjar entreprenörskap och livskvalitet samt personlig utveckling” (s. 4). Denna förståelse för etablering som viktig för integrationen går i linje med de integrationspolitiska målens betoning på lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla oavsett kulturell bakgrund.

Även begreppet mångfald ges mer innebörd i Norrköpings dokument jämfört med Vellinges. Här förespråkas mångfald med hjälp av ett exempel från demensvården genom vilket man betonar hur viktigt det är med olika ”språk och kulturkompetenser” för att ”förstå och tolka en person med demenssjukdom som inte själv kan uttrycka önskemål och behov” (s. 4). Trots detta kan vi fortfarande se att det bara är sådan mångfald som anses konstruktiv och positiv för samhället som aktivt förespråkas, i enlighet med det Anthias (2013) diskuterat.

Svenskhetsmarkörer

Jämställdhet (s. 2) används som svenskhetsmarkör och relateras till nyanländas etablering men på ett annat sätt än i Vellinges handlingsplan. I detta fall sker markeringen inte nödvändigtvis med grund i andrafiering utan snarare med motiveringen att nyanländas etablering lyckas bättre om det finns ett jämställdhetsfokus närvarande vid integrationsinsatserna. Detta tycks dock vara grundat i ett antagande om ojämställdhet bland gruppen nyanlända (s. 2), vilket kan ses som en form av kulturalisering av jämställdhetsfrågan, i enlighet med vad Jönsson (2013) och Vesterberg (2017) har påvisat. Även demokrati och mänskliga rättigheter kan urskiljas som svenskhetsmarkörer, men dessa ställs inte heller aktivt i kontrast till något avvikande, utan betonas endast som särskilt viktiga värderingar vid arbetet med integration. (s. 1-2).

Identitetskonstruktioner

I inledningen till dokumentet målas bilden upp av Norrköpings stad som öppen och välkomnande gentemot personer från ”alla världens hörn” (s. 2). Kommunens invånare och besökare beskrivs vidare som ”en tillgång för kommunen” (ibid). Norrköping framställs också som ”en rättvis och jämställd kommun där alla är delaktiga” (ibid). Det finns också tendenser att beskriva kommunen som medmänsklig som tillgodoser ”människors behov av skydd mot hot och förtryck” (ibid). Vi kan här se tecken på det som Billig (1995) menar - att det finns en tendens att tillskriva *jaget* övervägande positiva stereotypa egenskaper.

Social kategorisering genom kulturalisering och andrafiering

Under rubriken ”Norrköping” står det att ”I Norrköpings kommun finns kompetens att möta alla invånare oavsett kulturell bakgrund” (s. 2). Denna utsaga är anmärkningsvärd eftersom den framhäver kulturell bakgrund som något som spelar en aktiv roll vid interaktion mellan institution och individ, vilket kan tolkas som en kulturalisering av sociala identiteter och relationer. Det är också intressant att det inte förtydligas eller ges några exempel på vad denna kompetens består av eller hur den tar sig uttryck och används. Eftersom utsagan därigenom blir relativt tom på innebörd går det att spekulera kring huruvida denna kompetens möjligen har ett västcentriskt perspektiv som utgångspunkt och tar sig uttryck genom vad Jönsson (2013) har kallat ”professionell imperialism”. På ett liknande sätt betonas under rubriken ”Vuxenutbildning och praktik” att ”Insatserna anpassas utifrån de nyanländas behov” (s. 3) utan att förtydliga om det är de nyanlända själva eller någon annan som identifierat dessa behov.

Under rubriken ”Samhällsliv” betonas hur ”En aktiv fritid bidrar till att överbrygga gränser och underlätta integrationen” (s. 4, min understrykning). Det finns i utsagan ett antagande om någon typ av ”gränser” som framställs som hinder för integrationen. Vad dessa gränser som ska överbryggas består av specificeras dock inte närmare. Gränserna framställs dock som kopplade till interaktionen mellan ”nya invånare” (s.4) och resterande samhälle, eftersom de förväntas överbryggas genom olika aktiviteter inom kultur och fritid där nya invånare får ”möjlighet till sysselsättning, språkträning och socialt sammanhang” (s. 4). Detta skulle kunna tolkas som en kulturalisering av sociala relationer där nyanländas kulturella skillnader framställs som hinder för integrationen vilka måste överbryggas genom sociala interaktion med etablerade svenskar.

Kulturen framhävs som viktig i relation till kommunens träffpunkter, som förväntas ”utvecklas genom interkulturella mänskliga möten” (s. 4). Här framträder en annorlunda syn på kultur än vi sett tidigare som tycks framhäva det positiva och berikande med kulturella skillnader. I relation till den tidigare diskussionen om mångfaldsbegreppet så blir det dock intressant att försöka förstå på vilket sätt dessa interkulturella möten förväntas ”utveckla träffpunkterna”. Handlar det om en förståelse av mångfald som endast förespråkar sådana uttryck för kulturell skillnad som anses positiva och berikande för majoritetssamhället? Ett sådant framhävande av kulturella skillnader som något berikande skulle i så fall kunna tolkas som en slags exotifiering av främmande kulturella uttryck likt Saids (1978) *orientalism*. Frågan är om även sådana kulturella uttryck som på ett eller annat sätt anses utmana eller hota den nationella identiteten och gemenskapen välkomnas och på vilket sätt de i så fall förväntas utveckla träffpunkterna? Detta är inte något som framgår genom formuleringarna i dokumentet.

Bollebygd

Dokumentet ”Integrationsstrategi med inriktning nyanlända” är 11 sidor långt. De olika ”integrationsområden” beskrivs under separata rubriker såsom ”Boende”, ”Utbildning och språk”, ”Arbete”, ”Attityder” och ”Socialt deltagande”. Olika aktörers roll beskrivs under rubriken ”Globalt till lokalt integrationsarbete” och specifika insatser beskrivs under rubriken ”Verksamheter och projekt” samt ”Insatser för att nå målen”.

Integration

Under rubriken ”Vision” (s. 3) framträder ett förhållningssätt till integration som i mångt och mycket liknar det som finns i de nationella integrationspolitiska målen, där alla invånares lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter betonas. Personlig utveckling och självförverkligande samt delaktighet i samhällslivet benämns som de långsiktiga målen.

Det finns en intressant definition av integration i dokumentet, som nedan presenteras i sin helhet:

Integration: Definitionen av integration är en individuell uppfattning och skiljer sig mellan individer. En övergripande uppfattning är dock att integration avser den sociala process som gör det möjligt att bilda en sammanhållen helhet utifrån skilda gruppers intressen, erfarenheter och särart. Integration betyder att olika grupper i samhället inte behöver ge upp sin särart för att uppnå likvärdiga ekonomiska, sociala och politiska villkor. Vidare är integration en ömsesidig process även om uppmärksamheten ofta riktas på de grupper som ska komma in i samhället. Förändringen involverar både de(n) grupp(er) som ska integreras och samhället i stort, det vill säga att både majoriteten och minoriteten ska anpassa sig till varandra. (s. 7, mina understrykningar)

Det är enligt mig märkligt att påpeka hur ”definitionen av integration är en individuell uppfattning” i stället för att framhäva att det exempelvis finns nationella integrationspolitiska mål som tydligt definierar begreppet och politikområdet. Detta visar tydligt på den begreppsliga förvirringen som Johansson Heinö (2011) diskuterat. Emellertid blir det genom utsagan uppenbart att integration tycks handla om ett visst mått av anpassning. Den sista meningen i citatet är dock intressant då den endast relaterar ordet integration till enskilda grupper ”som ska integreras”, varav anpassningen/förändringen av majoritetssamhället inte kopplas till ordet integration. Trots att integration benämns som en ömsesidig process så betonas det fortfarande i relation till enskilda gruppers anpassning till majoritetssamhället, medan majoritetssamhällets anpassning till minoriteten endast benämns i termer av just ”anpassning” och ”förändring”.

Å ena sidan betonas i utsagan att olika grupper inte ska behöva ge upp sin särart, men å andra sidan beskrivs anpassning från både majoritets- och minoritetsgrupper som nödvändigt för integration. Inom vilka områden som anpassning är viktigt och till vilken grad detta behövs beskrivs dock inte vidare, vilket är något som både Johansson Heinö (2011) och Anthias (2013) påvisat som problematiskt.

Följande citat är ett utdrag från stycket under rubriken ”Avgränsningar i strategin”:

Integration inkluderar alla grupper i samhället. [...] Handlingsplanen ska ha en bred utgångspunkt där insatserna ska komma till nytta för alla invånare och organisationer samt vara generellt inriktade för att stärka livskvalitén och deltagande i samhället. (s. 7, mina understrykningar)

Detta citat är intressant då det så tydligt strider mot strategins uppenbara inriktning mot nyanlända som framgår genom dokumentets rubrik. Det är också anmärkningsvärt att alla de insatser som föreslås under rubriken ”Verksamheter och projekt” är tydligt aktivt riktade mot mottagande och etablering av nyanlända flyktingar, fastän citatet ovan menar att de ska vara ”generellt inriktade” och ”inkludera alla grupper i samhället”. Dokumentet ger alltså sken av ett meningsskapande kring integration som en kollektiv process, trots att otaliga utsagor pekar på att det framförallt är nyanlända eller ”individer med utländsk bakgrund som omfattas av det planerade integrationsarbetet” (s. 9). Detta blir också tydligt under rubriken ”Globalt till lokalt integrationsarbete” som syftar till att beskriva olika aktörers roll i integrationsarbetet. Inte någonstans under rubriken skriver de dock om integration, utan det är endast mottagandet och etableringen av nyanländas som nämns.

Till skillnad från Vellinge, men i likhet med Norrköping så framgår dock motiven bakom varför etablering och sådant som arbete, utbildning och språk framhävs som viktigt för integrationen i Bollebygds strategi. Utbildning och språk beskrivs som ”nödvändigt för att kunna förverkliga sina personliga mål” och arbete beskrivs som ”väsentligt för människors möjlighet till ett tillfredsställande vardagsliv och utveckling”. Dessa beskrivningar är enklare att relatera till integration så som det förstås utifrån de nationella integrationspolitiska målen, än om man endast beskriver att arbete, utbildning och språk är viktigt för integration utan en vidare motivering. Emellertid motiveras det dock inte varför dessa insatser som är aktivt riktade mot nyanländas etablering ska prioriteras framför exempelvis arbete mot diskriminering och rasism eller andra strukturella förklaringsmodeller för social utsatthet.

Svenskhetsmarkörer

Jag har inte identifierat några tydliga svenskhetsmarkörer i dokumentet.

Social kategorisering genom kulturalisering och andrafiering

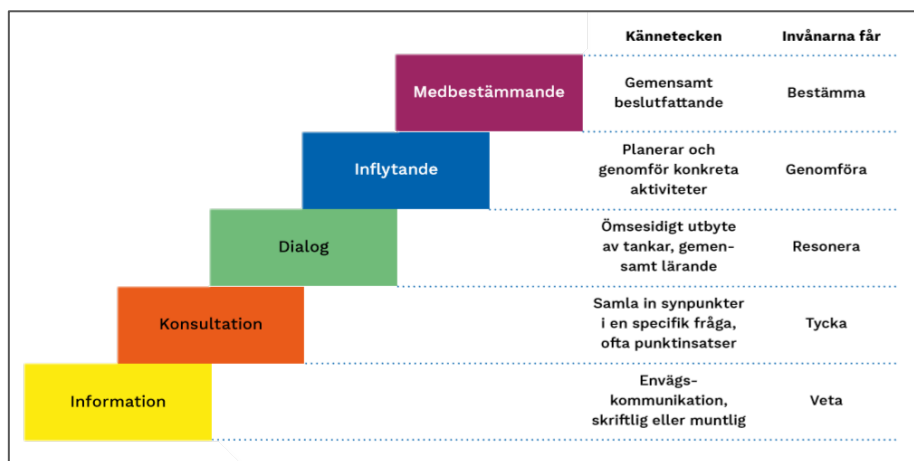
Strategin har sitt ursprung ur ett initiativärende från Bildnings- och omsorgsnämnden som citeras i strategin. Syftet med ärendet var att se över hur kommunen jobbar med integration:

”Det är ju en mycket viktig fråga i ett samhällsperspektiv men framförallt för våra nyanlända. Vi önskar att de skall bli delaktiga och aktiva invånare i vår kommun, men då måste vi också ge dem rätt förutsättningar och möjligheter att kunna förstå hur de blir delaktiga i vår vardag” (s. 8, mina understrykningar).

Denna utsaga visar på en uppenbar åtskillnad mellan ”vi” och ”dem”. Integration benämns som en särskilt viktig fråga för nyanlända. För att de ska kunna bli delaktiga i ”vår vardag” och ”vår kommun” behövs insatser riktade särskilt mot denna grupp, vilket Kamali pekat ut som problematiskt (Kulturdepartementet, SOU 2006:73). Det är i sammanhanget viktigt att framhäva att vi måste kunna använda vårt språk för att beskriva olika grupper utan att det automatiskt tolkas som andrafiering. Jag vill dock förtydliga att det är sättet att prata om ”vår kommun” som här är anmärkningsvärt och kan ställas i kontrast till om de istället skrivit ”Bollebygds kommun”. Framhävandet av kommunen som ”vår” markerar en tydlig skillnad mot de nyanlända och kommunen framställs därigenom inte som ”deras”. Det är också anmärkningsvärt att avsändaren skrivit att de nyanlända måste ges ”förutsättningar och möjligheter att *kunna förstå* hur de blir delaktiga i vår vardag” och inte ”förutsättningar och

möjligheter att bli delaktiga ...”. Så som det nu står skrivet läggs ansvaret över på de nyanlända att bli delaktiga om de bara ges förutsättningar och möjligheter att *förstå* hur. Detta kan tolkas som ytterligare ett tecken på att mer strukturella förklaringsmodeller undviks och *jagets* roll i skapandet av hinder för delaktigheten bortses från.

Något som å andra sidan delvis talar emot andrafiering är att underlaget för strategin bygger på ett antal invånardialoger med olika grupper i kommunen, varav före detta flyktingar samt nyanlända ungdomar varit två av fokusgrupperna (s. 8). Detta innebär att de har inkluderats i identifierandet av de integrationsområden som kommunens arbete ska fokusera på. Denna inkludering är ett sätt att ge dem aktörskap och låta dem själva definiera och uttrycka sina behov och önskemål vilket talar emot det som Spivak (1988) och Jönsson (2013) har argumenterat för - att den andre ständigt berövas sin röst i politiska sammanhang. Det är dock viktigt att problematisera vilken nivå av delaktighet som processen har inneburit; Handlar det endast om konsultation eller dialog, eller har grupperna haft möjlighet till inflytande eller medbestämmande kring strategins och politikens utformning? (se figur 2). Detta framgår inte av dokumentet.

Figur 2. Delaktighetstrappan (Kungsbacka Kommun, 2018)

Vidare finns det tecken på kulturalisering i dokumentet i koppling till introducerandet av sociala mötesplatser som beskrivs kunna ”skapa broar mellan kulturer” (s. 5). Olika kulturer framställs genom utsagan som så olika att det behövs ”broar” mellan dem för att interaktionen ska fungera väl. Detta i likhet med ”överbryggandet av gränser” som benämns i Norrköpings dokument som diskuterats ovan, vilket leder till en kulturalisering av social interaktion. Det är också anmärkningsvärt att meningen innan i Bollebygds dokument har betonat att syftet med mötesplatserna är att ”personer med skilda kulturella, religiösa, och sociala bakgrunder kan mötas på lika villkor” (ibid). Varför just kulturer av dessa tre kategoriseringar senare pekas ut som särskilt avgörande framgår inte.

Östersund

Östersunds kommuns ”Integrationsstrategi 2020” är 11 sidor långt och behandlar olika långsiktiga och kortsiktiga mål för integrationsarbetet, specifika strategier för att nå dessa, samt indikatorer för att följa upp måluppfyllelsen.

Integration

Under rubriken ”Vad är integration” beskrivs integration en process genom vilken ”människor inkluderas och blir en del av samhället med samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund” (s. 4). En utsaga under samma rubrik ger intryck av ett aktivt ställningstagande emot rådande integrationsdiskurs:

Den officiella uppfattningen är att integration omfattar tillträde till arbetsmarknaden, egenförsörjning, delaktighet i samhällslivet och kunskaper i det svenska språket. Integration ska däremot inte innebära assimilation, det vill säga förnekande av kulturell bakgrund och etnisk identitet. Motsatsen till integration är segregation och utanförskap, något lika oönskat som assimilering. Integration omfattar rätten att behålla sin kulturella särart och sin etniska identitet. Däremot måste alltid en viss anpassning ske i olika möten mellan människor och denna anpassning måste vara ömsesidig.

Utsagan kan tolkas som ett sätt att distansera kommunen från det som är framställt som ”den officiella uppfattningen”, det vill säga en tendens att förväxla integration med assimileringssidéer. Detta kan ses som en form av identitetskonstruktion där Östersund framställs som en solidarisk kommun som inte ägnar sig åt assimilering. Det som är anmärkningsvärt är att anpassning ändå i slutändan pekas ut som avgörande för integrationen, utan att det förtydligas vilken typ av anpassning det gäller, samt vilka metoder som ska användas för att åstadkomma detta, på samma sätt som i Bollebygds och Vellinges strategi.

I dokumentet påpekas att integrationsinsatserna främst ska vara riktade mot hela befolkningen, men att det i vissa fall krävs insatser riktade mot en viss grupp (s. 4), vilket går i linje med de nationella integrationspolitiska målen. De insatser som är riktade mot särskilda grupper motiveras i de flesta fall på ett väl underbyggt sätt. Exempelvis motiveras insatser som rör nyanländas arbete, utbildning och språk med att de behöver ges bättre möjligheter att bidra med sina kompetenser samt att det finns ett stort behov i kommunen att ta tillvara på dessa (s. 7).

En beskrivning av integration i dokumentet lyder som följer: ”Integration är ett tillstånd men också en process som uppnås genom att till exempel invandrare stegvis når en jämlikhet med infödda individer” (s. 4). Här pekas invandrare ut som en grupp som är särskilt involverade, men valet att skriva ”till exempel” tyder på att även andra grupper åsyftas. I utsagan förtydligas inte vilken typ av ojämlikhet som avses mellan invandrare och ”infödda individer”. Utsagan tyder dock på ett antagande att dessa ojämlikheter ska försvinna efter hand under pågående integrationsprocess. Detta kan tolkas som ett sätt att individualisera integrationsprocessen och jämlikhetssträvandena eftersom man inte tycks angripa orsakerna till denna ojämlikhet som benämns som utgångspunkten vid integration. Östersunds strategi är dock samtidigt det dokument som lägger störst vikt vid frågor om social sammanhållning och inkludering samt motverkandet av diskriminering och rasism, vilket ändå tyder på en förståelse av integration som till stor del går i linje med de nationella integrationspolitiska målen och som även tar hänsyn till strukturella förklaringsmodeller.

Slutligen, något ytterligare som är anmärkningsvärt är att samtliga mått för måluppfyllelsen av verksamhetsområdet integration förutom ett är kvantitativa. Detta är märkligt eftersom de fyra långsiktiga målen som integrationsarbetet syftar till alla beskrivs i kvalitativa termer (s. 6-9). Detta diskuteras vidare i avsnittet om social kategorisering.

Svenskhetsmarkörer

I relation till det långsiktiga målet om ökad social sammanhållning beskrivs fem strategier för att uppnå detta, varav en lyder som följer: ”Kommunen ska aktivt verka för ökad dialog och medvetenhet i värdegrundsfrågor och frågor kring jämställdhet för nyanlända ungdomar” (s. 9). Att dessa frågor endast relateras till nyanlända tyder på en sorts svenskhetsmarkering samt kulturalisering av jämställdhetsfrågan. Dock kopplas det här inte aktivt samman med de nyanländas kultur så som i exempelvis Vellinges handlingsplan, även om detta kan antas vara underförstått. Varför framställs det annars inte som viktigt för samtliga ungdomar eller invånare i kommunen?

Identitetskonstruktioner

Integration framställs som avgörande för att ”möta den demografiska utmaningen och verka för en stabil befolkningsutveckling” i kommunen (s. 3). ”En framgångsrik integration bidrar till ett attraktivt Östersund och kan på så sätt både främja inflyttning och stävja utflyttning” (s. 3). Nyinflyttade kommuninvånare beskrivs som ”av stor betydelse för att klara kommunens framtida kompetensförsörjning” (s. 3). Här pekas utomeuropeiskt föddas invandring ut som särskilt viktig. Det är anmärkningsvärt att motiven bakom en lyckad integration huvudsakligen tycks vara grundade i egennytta och självbevarelsedrift, det vill säga kommunens framtida attraktivitet och existens. I likhet med Norrköpings strategi framställs invandraren här som en tillgång som kan hjälpa kommunen att bibehålla en positiv befolkningsutveckling och nå målet om att vara ”en attraktiv plats att bo och verka i, för alla människor, oavsett ursprung” (s. 3).

Social kategorisering genom kulturalisering och andrafiering

Östersunds strategi är det dokument som visar på minst tecken på andrafiering i integrationsfrågan. Det finns dock vissa utsagor som kan tolkas som tecken på kulturalisering, exempelvis följande: ”integration omfattar rätten att behålla sin kulturella särart och sin etniska identitet” (s. 4) och ”Östersund behöver medborgare från olika delar av världen för ökad kreativitet och utveckling” (s. 6). Ett sådant sätt att prata om personers ursprung och kultur som en ”särart” och som en faktor som påverkar människors ”kreativitet” kan tolkas som en slags kulturalisering och andrafiering genom exotifiering av kulturella skillnader eftersom de framställs som något avvikande och som kan berika kommunen, i likhet med vad som diskuteras kring Norrköpings strategi. Återigen blir Anthias (2013) tes om mångfald som ett begrepp som endast beskriver neutrala uttryck för kulturella skillnad aktuell, eftersom det går att ifrågasätta vilken typ av mångfald som accepteras när vikten av anpassning samtidigt betonas.

Något som är anmärkningsvärt i relation till det långsiktiga målet ”Fler nya Östersundare” är att kommunen har satt upp ett kvantitativt mål som beskriver hur stor andel av befolkningen som ska vara utrikes födda år 2020. Likaså finns det ett mål över hur många procent av

kommunens anställda som ska vara utomnordiskt födda. Det är intressant att man inte väljer att exempelvis framhäva ett arbete med förbättrade förutsättningar vid flyktingmottagande eller mer jämlik rekrytering, utan att just siffran pekas ut som ett så tydligt mål. Detta kan tolkas som ett sätt att klargöra att det faktiska utfallet spelar roll. Det går samtidigt att ifrågasätta den bild som målas upp kring mångfald när människor ses som representanter för sitt födelseland och som en del av en kvot som ska fyllas ut. När kommunens mångfald dessutom mäts med hjälp av indikatorn ”andel av befolkningen som är utrikes födda” (s. 10) riskerar man att bortse från en djupare förståelse av mångfald som också har att göra med *accepterandet* av heterogenitet och olikheter i samhället (Anthias, 2013). Att sådana olikheter (här i form av födelseland) endast *existerar* säger inte mycket om mångfalden i samhället. Åtminstone inte om den mångfald som beskrivs i de nationella integrationspolitiska målen som ska ligga till grund för samhällsgemenskapen.

Jämförande sammanfattning

Trots att det framgår i flera av dokumenten att de på ett eller annat sätt förhåller sig till de nationella integrationspolitiska målen så riktas insatserna sällan mot hela befolkningen och samhället. Istället fokuseras insatserna specifikt mot etableringen av nyanlända och bortser i de flesta fall från mer strukturella förklaringar till problem med ojämlikhet och social utsatthet. Dokumenten visar på ett inkonsekvent och i vissa fall motsägelsefullt meningsskapande kring integration, där integration inledningsvis benämns som något som rör hela befolkningen och samhället, men å andra sidan riktas sedan nästan uteslutande insatserna mot nyanlända och deras etablering på arbetsmarknaden och i samhället. Det finns alltså en utbredd begreppslig förvirring mellan integration och etablering.

Det finns dock en viss skillnad i hur man motiverar varför nyanländas etablering genom jobb och utbildning är viktigt för integrationen och varför det därför betonas i dokumentet. Östersunds, Norrköpings och Bollebygds dokument beskriver mer eller mindre utförligt varför etablering anses vara en viktig del av integrationen, medan Vellinges dokument istället tycks blanda ihop etablering och integration och använder dem som synonymer. Vellinge tycks motivera behovet av etablering med grund i andrafiering och idén om invandraren som en potentiell belastning för samhället om de inte arbetar och försörjer sig själva och anpassar sig till ”vårt samhälle”.

Integration beskrivs i materialet som en process som präglas av ett visst mått av anpassning, utan att denna anpassning förtydligas. Det är således otydligt i flera av dokumenten *vem* som ska anpassa sig efter *vad* och *till vilken grad*, samt med hjälp av *vilka metoder* som detta ska åstadkommas, vilket både Johansson Heinö (2011) och Anthias (2013) har pekat ut som problematiskt. Nyanländas anpassning till det svenska samhället förtydligas i samtliga dokument, men även någon form av anpassning från majoritetssamhället (eller i termer av ”ömsesidig process”) förespråkas i samtliga dokument förutom Vellinges.

Motiveringen bakom behovet av anpassning tar sig ofta uttryck genom framhävandet av den svenska identiteten och gemenskapen i enlighet med det som Billig (1995) benämnt som *banal nationalism*. Detta är dock normaliserat till den grad att det först inte upptäcks förrän man

systematiskt analyserar materialet och försöker gå till grund med vad som faktiskt åsyftas när sådant som ”vår vardag”, ”det svenska samhället” eller ”svenska värderingar” diskuteras. Genom en sådan systematisk analys inser vi ganska snabbt att den svenska nationella identiteten och gemenskapen är relativt tom på innebörd och sällan definieras eller utvecklas i dokumenten, utan endast fungerar som en avsats mot vilken *de andres* avvikande egenskaper framhävs. Detta går i linje med det som Johansson Heinö (2011) har betonat - att ”svenskhets” ses som målet med integrationen, samtidigt som den i sig är otydligt definierad.

De olika identitetskonstruktioner som framträder i materialet har antingen sin grund i framhäandet av *jagets* (kommunens) positiva egenskaper, exempelvis som solidarisk, öppen och välkomnande, eller i sociala kategoriseringar genom andrafiering, kulturalisering och svenskhetsmarkeringar där nyanlända framställs som en avvikande grupp när det kommer till kultur, normer och värderingar. Detta går i linje med det Billig (1995) betonat - att nationen tenderar att producera positiva stereotyper om sig själv, och negativa sådana om *den andre* för att bibehålla den positiva självbilden som är nödvändig för gruppens fortsatta existens. Billig förtydligar också tendensen att tillskriva *den andre* fler stereotypa egenskaper än *jaget*, vilket blir tydligt i min undersökning eftersom identitetskonstruktioner som rör *jaget* är mycket mer sällsynta i materialet än de som rör *den andre*. Detta menar Billig beror på att *jaget* sätts som standarden mot vilken *den andres* avvikande egenskaper blir framstående.

Det finns tecken på andrafiering genom distansering mellan vi:et (svensken) och dom:et (de nyanlända) i dokumenten. De nyanlända beskrivs som i behov av olika insatser för att ”bli delaktiga i vår vardag” (Bollebygds strategi, s.8) eller ”komma in och etablera sig i det svenska samhället” (Vellinges handlingsplan, s.2) eller ”stegvis nå en jämlikhet med infödda individer” (Östersunds strategi, s. 4). I vissa fall refererar dokumenten till de nyanländas eller invandrarnas avvikande kultur som framställs som ett hinder för integrationen. Detta innebär att svenskheten som både identitet och gemenskap porträtteras som oförenlig med vissa uttryck för kulturell skillnad. Kulturens roll behandlas dock på flera olika sätt i dokumenten, och också inom samma dokument finns det olika sätt att skapa mening kring dess betydelse. I kontrast till framhäandet av kulturella skillnader som hinder för integrationen framhävs i vissa fall kulturella skillnader som något positivt och berikande, eller som en ”tillgång”, för kommunen och den sociala interaktionen mellan invånarna. I båda fallen tyder det dock på ett meningsskapande kring integration där kulturaliseringen av sociala identiteter och relationer spelar en aktiv roll, det vill säga att kulturen pekats ut som avgörande för interaktionen mellan samhällets olika grupper.

Jämställdhet och frågor som rör kvinnors rättigheter samt till viss del demokrati är de tydligaste svenskhetsmarkörerna i materialet. Med hjälp av dessa betonas skillnader mellan *jaget* (svensken) och *den andre* (den nyanlända/invandraren) och dess påstådda avvikande kulturella eller religiösa värderingar. I de olika dokumenten blir detta dock mer eller mindre tydligt, medan Bollebygds dokument å andra sidan inte uppvisar några sådana svenskhetsmarkeringar.

Till skillnad från vad den tidigare forskningen påpekat benämns aldrig muslimen eller islam i klartext i materialet och därför kan vi inte dra slutsatsen att andrafieringen och kulturaliseringen är aktivt grundad i en stigmatisering av muslimer. Eftersom majoriteten av de nyanlända i Sverige kommer från länder med islam som dominerande religion blir det dock tydligt att det är denna grupp som åsyftas när nyanländas ”kultur och religion” diskuteras i flera av

dokumentet. Dock framhävs kultur i högre grad än religion inom diskurserna, även om de samspelar i enlighet med vad Hagren Idevall (2015, s. 67) visat.

Med siktet inställt på de bakgrundsfaktorer som presenterats tidigare i uppsatsen kan vi se vissa skillnader i meningsskapandet kring integration i koppling till kommunernas demografiska och geografiska utmaningar. Östersunds kommun som uttrycker en oro inför framtida kompetensförsörjning och utflyttning från kommunen har en mer positiv inställning till integration och är det dokument som fokuserar mest på sådant som social sammanhållning och inkludering. Detta kan tolkas vara delvis grundat i självbevaringsdrift eftersom invandrare benämns som en "tillgång" för att möta sådana utmaningar.

Vi kan också se att den politiska styrningen kan tänkas ha en viss inverkan på meningsskapandet kring integration. Vellinges kommun betonar i högre grad individens frihet och ansvar för etableringen i det svenska samhället, samt bevarandet av svenska värden, vilket går i linje med moderaternas politik som grundar sig i en konservativ samhällssyn med inslag av liberala idéer (Moderaterna, u.å.). Östersunds kommuns strategi å andra sidan, vilket formulerades under en röd-grön mandatperiod, är det dokument som tydligast visar på en mer strukturell förståelse för fenomenet genom att i högre grad framhäva problem med ojämlikhet och social utsatthet.

Diskussion och slutsatser

Denna uppsats har presenterat en kritisk textanalys av fyra kommunala styrdokument för integration där syftet har varit att undersöka meningsskapande kring integration och identitetskonstruktioner. De viktigaste slutsatserna från analysen presenteras nedan i koppling till en avslutande diskussion om diskursernas potentiella påverkan på den sociala sammanhållningen i det svenska samhället, med utgångspunkt i den presenterade teorin och tidigare forskningen på ämnet.

En tydlig slutsats som kan dras från analysen av materialet är att det finns en utbredd begreppslig förvirring kring begreppet integration och vad det faktiskt innebär, samt att insatserna som föreslås i styrdokumentet för integration sällan i någon högre grad relaterar till de nationella integrationspolitiska målen. Istället fokuserar de dokument som undersökts på etableringsinsatser för nyanlända invandrare. Detta trots att de nationella integrationspolitiska målen framhäver vikten av att integrationspolitiken riktar sig till hela befolkningen och inte endast handlar om enskilda personers eller grupper integrationsprocess.

Under insamlingen av material inför undersökningen visade det sig att majoriteten av Sveriges större kommuner inte hade ett styrdokument för integration. Detta kan kanske ses som ett tecken på att begreppet integration börjar fasas ut från institutionella diskurser. Eftersom det tycks finnas så många olika sätt att förstå och skapa mening kring integration trots nationella riktlinjer, så tycks kommunerna i allt högre utsträckning välja att använda sig av andra mer specificerande ord.

Byström och Frohnert (2017, s.102) skriver i slutsatsen till sin kunskapsöversikt om invandringens historia att:

En röd tråd som har löpt genom hela historien av immigrationspolitiken, och framför allt rörande invandrarpolitiken är upptagenheten vid den språkliga terminologin och tron på att etikettbytena i sig ska kunna få substantiella effekter på den sociala utvecklingen. Här kan nämnas utvecklingen från "utlänning" via "invandrare" till "utrikes födda" och "nyanlända". I andra fall är det otvetydigt så att vissa begrepp över tid har fått en dålig klang eller så har ometiketteringen faktiskt haft en närmare koppling till att det har rört sig om begrepp med olika innebörd: från 1960-talets "anpassning" och "assimilering", till 1975 års "minoritetspolitik" och "mångkulturalism", till 1997 års "integrationspolitik". Men även här finns ett inslag av fokus på terminologi istället för konkreta politiska åtgärder

Kanske kan undersökningen som presenterats i denna uppsats anklagas för att vara ytterligare ett bidrag till en sådan upptagenhet vid språklig terminologi och ett försök att förespråka ett "etikettbyte" som mot förmodan förväntas ge faktisk effekt på den sociala utvecklingen. Jag vill dock förtydliga att jag inte nödvändigtvis förespråkar en förändring av terminologin utan snarare ett förtydligande av de begrepp som används i integrationspolitiska sammanhang. Gör vi inte detta riskerar de viktiga och omfattande frågor som de nationella integrationspolitiska målen behandlar att avfärdas i politiska sammanhang till förmån för en mycket snävare diskussion om nyanländas etablering på den svenska arbetsmarknaden eller i samhällslivet.

Nyanländas etablering är onekligen en viktig del i att skapa ett samhälle där alla människor åtnjuter och har lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter samt är delaktiga i

samhällsutvecklingen, men det är också viktigt att erkänna att problemen som presenterats i bakgrundsavsnittet i denna uppsats med ojämlikheter, diskriminering och rasism i det svenska samhället omöjligen endast kan tacklas genom insatser riktade mot nyanlända. Det finns ett tydligt behov att angripa sådana problem på flera olika nivåer och med olika metoder, något som denna undersökning visat inte är fallet i de kommuner som undersökts. Jag vill hävda att terminologin som används i politiska sammanhang trots allt har faktiska effekter på konkreta politiska åtgärder och i förlängningen för människors vardag, vilket denna uppsats försökt påvisa. När integrationspolitiken försummar en bredare diskussion om social sammanhållning riskerar det att leda till stora kostnader för både individen och samhället genom bland annat arbetslöshet, bristande utbildningsnivåer och social segregation (Rutter, 2015).

För att upprätthålla social sammanhållning och i förlängningen socialt hållbara samhällen har Schiefer och Noll (2016) påpekat vikten av en gemensam social entitet som befolkningen kan sträva efter och samlas kring. Genom min analys har jag dock identifierat en tendens att inte låta den svenska nationella identiteten och gemenskapen definieras, trots att den ofta används som kontrast till *den andres* avvikelser. Det faktum att svenska värderingar och normer pekas ut som viktiga för integrationen samtidigt som dessa aldrig definieras bidrar till att det inte finns en tydligt uttalad gemensam sociala entitet, vilket således försvårar för social sammanhållning.

Det är vidare intressant att trots att den svenska nationella identiteten och gemenskapen är otydligt definierad framstår den i vissa fall som något statiskt och fast som den nyanlände behöver anpassa sig till, exempelvis i Vellinges handlingsplan. Jag vill dock i kontrast till detta hävda att Sverige är under ständig utveckling och förändring, exempelvis till följd av politiska reformer, lagändringar, paradigmskiften, globalisering och så vidare. Därför är det anmärkningsvärt hur den nyanlände så tydligt exkluderas från att vara en del i detta ständiga skapandet och omskapandet av det Sverige som vi tillsammans ska leva i.

Någon form av anpassning framställs i dokumenten som en nödvändighet för att integrationen ska lyckas, men *vad* de nyanlända ska anpassa sig till, *till vilken grad* och *hur* detta ska ske nämns aldrig i klartext. Det faktum att begreppet assimilering blivit så tabubelagt bidrar ytterligare till en otydlighet i dokumenten där anpassning förespråkas fast med hjälp av en begreppsapparat som på samma gång förnekar detta. Detta ambivalenta meningsskapande kring behovet av anpassning har av både Johansson Heinö (2011) och Anthias (2013) påvisats som problematiskt. De båda betonar vikten av att inom mångfalds- och integrationsdebatten tydligare diskutera *hur mycket* och *vilken typ* av homogenitet som anses nödvändig för att bibehålla en nationell social gemenskap, samt *vilka metoder* som bör tillämpas för att åstadkomma detta.

Den nyanlände framställs alltså i dokumenten som avvikande och pekas därför ut som i behov av olika insatser för att på ett eller annat sätt anpassa sig till den svenska identiteten och gemenskapen för att etablera sig i det svenska samhället. Detta leder till en form av exkluderande inkludering; Svensken framhäver sig själv som öppen, välkomnande och inkluderande, samtidigt som kraven för sådan inkludering är tydligt artikulerade, men samtidigt otydligt definierade. Nyanlända invandrare blir således fångade i en diskurs som försätter dem i ett maktlöst mellanförskap, mellan jaget och den andre, mellan svensken och utlänningen, mellan det normala och det avvikande, mellan det sekulära och det traditionella.

Detta leder till att svenskheten som gemenskap exkluderar stora delar av den svenska befolkningen vilket riskerar att resultera i sociala splittringar. Det får vidare konsekvenser för den sociala sammanhållningen genom kvaliteten på sociala nätverk, tilltron till samhällets institutioner, acceptandet av mångfald, delaktigheten i samhällsutvecklingen och strävandet efter det gemensamma bästa vilket Schiefer och Noll (2016) identifierat som avgörande för social sammanhållning.

För att uppnå social sammanhållning i det svenska samhället och för att bättre sträva efter de nationella integrationspolitiska målen behöver vi därför öppna upp för en förhandling av svenskheten och ett förtydligande av integrationens innebörd och mål i samhällsdebatten. Vi behöver tydligare diskutera vilken grad och typ av anpassning som anses nödvändig för ett socialt sammanhållet Sverige, samt vilka metoder som är lämpliga för att uppnå detta. På så sätt kan vi sträva efter en mer inkluderande inkludering.

Som redan diskuterat under avsnittet om etiska överväganden så föreslår jag att vidare forskning riktar fokus mot de utsatta gruppernas upplevelser av integrationspolitikens andrafiering och i högre grad involverar dem i formuleringen av problemet så väl som föreslagna åtgärder, exempelvis genom kvalitativa intervjustudier. På så vis kan vi uppnå en mer inkluderande inkludering inom integrationsforskningen, och kanske i förlängningen även i samhället.

Källförteckning

- Ager, A. & Strang, A. (2008). "Understanding Integration: A Conceptual Framework". *Journal of Refugee Studies*, Volume 21, Issue 2, ss 166–191.
- Aldén, L. & Hammarstedt, M. (2016). *Boende med konsekvens: en ESO-rapport om etnisk bostadssegregation och arbetsmarknad*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2016:1. Finansdepartementet. Stockholm: Elanders AB Sverige. Tillgänglig 2019-05-23, via: https://eso.expertgrupp.se/wp-content/uploads/2016/02/Hela-2016_1-till-webben.pdf
- Anderson, B (1983). *Imagines Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
- Andersson, W. (2018). "Oppositionen vann i fullmäktige i kväll". *Folkbladet.se*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <https://www.folkbladet.se/nyheter/norrkoping/oppositionen-vann-i-fullmaktige-i-kvall-om5622386.aspx>
- Anthias, F. (2013). "Moving beyond the Janus Face of Integration and Diversity Discourses: Towards an Intersectional Framing". *The Sociological Review*, 61(2), 323–343.
- Arbetsmarknadsdepartementet, SOU 2018:22. "Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande". Tillgänglig 2018-10-30, via: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2018/03/sou-201822/>
- Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU7. *Integration*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <https://data.riksdagen.se/fil/A0AC8432-5354-4F13-9A99-6E92425A9B99>
- Bengtsson, J. O. (2006). "Papperskorgen, tack". Ledare, *Dagens Nyheter*. Tillgänglig 2018-10-30, via Göteborgs Universitetsbiblioteks databas: <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/displayDocument?documentId=050911200608183487241&serviceId=2>
- Bergström, G. & Boréus, K. (2012). *Textens Mening och Makt: Metodbok i Samhällsvetenskaplig Text- och Diskursanalys* (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Berthold, D. (2010). "Tidy Whiteness :A Genealogy of Race, Purity, and Hygiene". *Ethics & the Environment*, vol. 15(1), s. 1–26.
- Billig, M. (1995). *Banal Nationalism*. London: Sage Publications.
- Bollebygds kommun (2019, a). *Kommun och politik*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <https://www.bollebygd.se/kommunochpolitik.4.4d349e8f14f48a3fac122608.html>
- Bollebygds Kommun (2019, b). *Valresultat 2018*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <https://www.bollebygd.se/kommunochpolitik/kommunfakta/valresultatmandatfordelning.4.4b88096f14fb4d9accd2b6cc.html>

Borg, H. (2006) ”Som man frågar får man svar: Masoud Kamali, Mona Sahlin och politiseringen av kommittéväsendet”. *Timbro*. Tillgänglig 2018-10-28, via: <https://timbro.se/integration/som-man-fragar-far-man-svar-masoud-kamali-mona-sahlin-och-politiseringen-av-kommittevasendet/>

Brottsförebyggande rådet (2017:9). *Politikernas trygghetsundersökning 2017: Förtroendevaldas utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld 2016*. Hämtad 2019-04-17, via: https://www.bra.se/download/18.4c494ddd15e9438f8ad49bf6/1510064972457/2017_9_Politikernas_trygghetsunders%C3%B6kning_2017.pdf

Brottsförebyggande rådet (2019). *Hatbrottsstatistik*. Hämtad 2019-04-17, från: <https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/hatbrottsstatistik.html>

Butler, J. (1997). *Excitable Speech: A Politics of the Performative*. New York: Routledge

Buzan, B., Waever, O. & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner.

Byström, M. & Frohnert, P. (2017). *Invandringens historia – från ”folkhemmet” till dagens Sverige*. Kunskapsöversikt 2017:5/Delegationen för migrationsstudier. Tillgänglig 2019-05-23, via: <http://www.delmi.se/publikationer-seminarier/invandringens-historia-fran-folkhemmet-till-dagens-sverige-kunskapsoversikt-20175>

Diskrimineringsombudsmannen (2018) *Årsredovisning 2017*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <https://www.do.se/globalassets/om-do/dos-arsredovisning-2017.pdf>

Douglas, M. (Arne Kallrén övers.) (1997/1966) *Renhet och fara. En analys av begreppen orenande och tabu*. Nora: Nya Doxa.

Ekonomifakta (2018, a). *Norrköping*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Norrkoping?compare=1>

Ekonomifakta (2018, b). *Östersund*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Ostersund?compare=1>

Ekonomifakta (2018, c). *Vellinge*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Vellinge?compare=1>

Ekonomifakta (2018, d). *Bollebygd*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Bollebygd?compare=1>

Ericsson, U. & Rakar, F. (2017). Med minnen av en framtid – Integration och etablering som meningsskapande processer. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*. Årg. 23: nr. 1. s. 10-26.

Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge*. New York: Pantheon Books.

Foucault, M. (1974/2003) *Övervakning och straff: Fängelsets Födelse* (4 uppl.). Lund: Arkiv förlag.

Foucault, M. (1980) *Power/knowledge: Selected interviews and other writings 1972–1977*. New York: Pantheon.

Förordning (1998:201) med instruktion för Integrationsverket. Tillgänglig 2019-05-23, via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1998201-med-instruktion-for_sfs-1998-201

Giddens, A. & Sutton, P. (Sjösten, L. övers.) (2013). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Hanberg (2014). ”Politiska styret klart i Östersund”. *Östersundsposten*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.op.se/artikel/politiska-styret-klart-i-ostersund>

Hansen, P. (2000). *Europeans Only? Essays on Identity Politics and the European Union*. Diss., Department of Political Science, Umeå University. Tillgänglig 2019-05-23, via: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:561808/FULLTEXT01.pdf>

Integrations- och jämställdhetsdepartementet dir. 2007:34. *Avveckling av Integrationsverket*. Tillgänglig 2019-05-23, via: http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/avveckling-av-integrationsverket_GVB134)

Jaworski, J. (1998). *Synchronicity: The inner path of leadership*. San Fransisco: Berrett-Koehler.

Johansson, Heinö, A. (2011). ”Integration eller assimilation: En utvärdering av svensk integrationsdebatt”. *Timbro*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://timbro.se/app/uploads/2016/12/integration-eller-assimilation-sve.pdf>

Justitiedepartementet, 2004:04. *Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering*. Tillgänglig 2019-05-23, via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommitteberattelse/utredningen-om-makt-integration-och-strukturell_GSB2Ju04

Justitiedepartementet, 2006:M. *Uppdrag att analysera Integrationsverkets verksamhet*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <http://www.temaasyl.se/Documents/IV/Verksamhetsanalys%20av%20Integrationsverket.pdf>

Jönsson, J. H. (2013) “Social work beyond cultural otherization”. *Nordic Social Work Research*, Vol. 3, nr. 2, s. 159-167.

Jørgensen, M. & Phillips, L. J. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Jørgensen, M. & Phillips, L. J. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. London: Sage Publications.

Kulturdepartementet, SOU 2006:73. *Den segregerande integrationen: om social sammanhållning och dess hinder*. Rapport av Utredningen om makt, integration och

strukturell diskriminering (Ju 2004:04). Tillgänglig 2019-05-23, via:
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2006/07/sou-200673/>

Kulturdepartementet, SOU 2006:79. *Integrationens svarta bok. Agenda för jämlikhet och social sammanhållning*. Slutrapport från Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (Ju 2004:04). Tillgänglig 2019-05-23, via:
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2006/08/sou-200679/>

Kungsbacka Kommun (2018). *Handbok i invånardialog*. Tillgänglig 2019-05-21, via:
https://www.kungsbacka.se/globalassets/kommun-och-politik/dokument/invanardialog/kba_invanardialog-handbok_2018-12-20.pdf

Laclau, E. & Mouffe, C. (1987). "Post-Marxism without Apologies", *New Left Review*, Nr. 166, s. 79-106.

Larsson, C. (2018). "Kvartetten fortsätter regera Norrköping". *SVT Nyheter*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/kvartetten-fortsatter-regera-norrkoping>

Migrationsverket (2019). *Anvisning till kommuner och bosättning*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Anvisning-till-kommuner-och-bosattning.html>

Mittelman, J. H. (2000) *The Globalization Syndrome: Transformation and Resistance*. Princeton: Princeton University Press.

Murphy, K (2012) "The social pillar of sustainable development: a literature review and framework for policy analysis". *Sustainability: Science, Practice and Policy*, vol 8(1), s. 15-29.

Moderaterna (u.å.). *Partihistorik*. Tillgänglig 2019-05-21, via:
<https://moderaterna.se/partihistorik>

Motion, J. & Leitch, S. (2007). "A Toolbox for Public Relations: the Oeuvre of Michel Foucault". *Public Relations Review*, vol 33(3) s. 263-268.

Norrköpings kommun (2018). *Andelen i yrkesverksam ålder minskar*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://framtid.norrkoping.se/sidor-som-syns-pa-start-2019/befolkningsutveckling/arkiv/2018-10-08-andelen-i-yrkesverksam-alder-minskar.html>

Regeringens proposition 1997/98:16. *Sverige, framtiden och mångfalden*. Tillgänglig 2019-04-16, via:
<https://www.regeringen.se/contentassets/6cf1db3cc2254ab8a3e70038272f09e4/sverige-framtiden-och-mangfalden---fran-invandrapolitik-till-integrationspolitik>

Regeringens skrivelse 2001/02:129. *Integrationspolitik för 2000-talet*. Tillgänglig 2019-05-23, via:
<https://www.regeringen.se/49baf6/contentassets/9d275be43c4246698a3b493b1cd9d1db/integrationspolitik-for-2000-talet>

Regeringskansliet (2016). *Frågor och svar om lagen om mottagande av vissa nyanlända för bosättning (bosättningslagen)*. Hämtad 2019-04-11. Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/artiklar/2016/02/fragor-och-svar-om-lagen-om-mottagande-av-vissa-nyanlanda-for-bosattning/>

Riach, G. K. (2017) *An Analysis of Gayatri Chakravorty Spivak's Can the Subaltern Speak?*. London: Macat

Roberts, J. Timmons, Hite, A. & Nitsan, C. (2014). *The Globalization and Development Reader: Perspectives on Development and Global Change*. Chichester, West Sussex, UK: Wiley Blackwell.

Robinson, V. (1998) "Defining and measuring successful refugee integration", *Proceedings of ECRE International conference on Integration of Refugees in Europe, Antwerp November 1998*. Brussels: European Council on Refugees and Exiles

Rutter (2015) *Moving Up and Getting On: Migration, Integration and Social Cohesion in UK*. Bristol: Policy Press

Said, E. (1978) *Orientalism*. New York: Pantheon Books.

Said, E., (2004) *Orientalism*. (Sjöström, H. övers.). Stockholm: Ordfront.

Sandberg, G (2005) "Institutionella Praktiker och Den Andre: En Studie om Ungdomar med Utländsk Bakgrund och Mötet med Vårdförhållningssystem i Sverige". Expertbilaga till *Rapport Integration 2005*. Tillgänglig 2018-10-30, via: <http://integrationsrapporter.mkcentrum.se/wp-admin/wp-content/uploads/2006-509.pdf>

Schiefer, D., & Noll, J. (2017) The Essentials of Social Cohesion: A Literature Review. *Social Indicators Research*, vol. 132(2), s. 579-603.

Socialstyrelsen (2018). *Statistik om ekonomiskt bistånd 2017*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer2018/2018-11-12>

Spivak, G. C. (1988). Can the Subaltern Speak? I C. Nelson & L. Grossberg (Eds.), *Marxism and the Interpretation of Culture* (s. 271–313). University of Illinois Press.

Spivak, G.C. & Morris, R.C. (red.), (2010). *Can the subaltern speak?: reflections on the history of an idea*. New York: Columbia University Press.

Statistiska Centralbyrån (2015). *Ökat valdeltagande bland unga och äldre*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/demokrati/allmanna-val/allmanna-val-valdeltagandeundersokningen/pong/statistiknyhet/allmanna-val-valdeltagandeundersokningen2/>

Statistiska Centralbyrån (2016). *Demografisk försörjningskvot (R2) efter region och år*. Tillgänglig 2019-05-23, via: <http://www.statistikdatabasen.scb.se/sq/68909>

Statistiska Centralbyrån (2018) a. *Folkmängd i riket, län och kommuner 31 december 2018 och befolkningsförändringar 2018*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--kommun-lan-och-riket/folkmangd-i-riket-lan-och-kommuner-sista-december-och-befolkningsforandringar/>

Statistiska Centralbyrån (2018) b. *Antal personer efter region, utländsk/svensk bakgrund och år*. Tillgänglig 2019-04-17, via: <http://www.statistikdatabasen.scb.se/sq/68232>

Statistiska Centralbyråns Arbetskraftsundersökning (2018). *Grundtabeller AKU, 15–74 år, årsmedeltal enligt internationell definition*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/pong/tabell-och-diagram/icke-sasongrensade-data/grundtabeller-aku-1574-ar-ar/>

Statistiska Centralbyrån (2019) a. *Utrikes födda i Sverige*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/utrikes-fodda/>

Statistiska Centralbyrån (2019) b. *Inkomster för personer i Sverige*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/inkomster-for-personer/>

Statistiska Centralbyrån (2019) c. *Tätorter 2015 – befolkning 2015–2018, landareal, andel som överlappas av fritidshusområden*. Excel-fil. Tillgänglig 2019-05-23, via: www.scb.se/MI0810

Steger, M. B. (2017) *Globalization: A Very Short Introduction* (4 uppl.). Oxford: Oxford University Press

Svenska EFS-rådet (u.å.) *Myndigheten*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.esf.se/Om-ESF-radet/Organisation/>

Sveriges Kommuner och Landsting (2019). *Styre och maktfördelning för tidsperioden 1994 - 2014*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://skl.se/demokratiledningstyrning/valmaktfordelning/valresultatstyren19942018/styre19942014.370.html>

Sydsvenskan, (2006). ”Ledare: Till ingen nytta”. Tillgänglig 2018-10-18, via: <https://www.sydsvenskan.se/2006-08-17/till-ingen-nytta>

Nosti, H. (2015) ”Här är listan på kommunerna som tar emot flest och minst antal flyktingar per tusen invånare”. *SVT Nyheter*. Hämtad 2019-04-11. Tillgänglig via: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/har-ar-listan-pa-kommunerna-som-tar-emot-flest-och-minst-flyktingar-per-invanare>

Vellinge kommun (2018, a). *Kommunfullmäktigeval 1973-2018*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://vellinge.se/kommun-och-politik/kommunfakta/statistik/kommunfullmaktigeval-1973-2018/>

Vellinge Kommun, (2018, b). *Disponibel inkomst och försörjningskvot*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://vellinge.se/kommun-och-politik/kommunfakta/statistik/disponibel-inkomst-och-forsorjningskvot/>

Vesterberg, V (2017). "Rationalities of Exclusionary Inclusion; Constructing Others while Combating Social Exclusion". I Ålund, A., Schierup, C., Neergaards, A (red.) (2017). *Reimageneering the Nation: Essays on Twenty-First-Century Sweden* (s. 141-163). Frankfurt: Peter Lang Edition

Widegren (2017). *Att göra verklighet: Teoretiska redskap för normkritisk, inkluderande och jämställd kommunikation*. Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet. Tillgänglig 2019-05-21, via: https://www.genus.se/wp-content/uploads/kunskapsunderlag_kommunikation.pdf

Östersunds kommun (2018). *Kommunfullmäktige*. Tillgänglig 2019-05-21, via: <https://www.ostersund.se/kommun-och-politik/kommunens-organisation/kommunfullmaktige.html>

Åberg, L. (2006) "Utredning fylld av rasism". *Göteborgsposten*. Tillgänglig 2018-10-30, via: <http://www.gp.se/kultur/kultur/utredning-fylld-av-rasism-1.1193665>

Forskningsmaterialet

Bollebygds kommun (2017). "Integrationsstrategi med inriktning nyanlända". Tillgänglig 2019-05-26, via: <https://www.bollebygd.se/download/18.91045c515a2167c113eea0b/1495011374394/Integrationsstrategi%20med%20inriktning%20nyanl%C3%A4nda.pdf>

Norrköpings kommun (2017). "Inriktningsdokument Integration". Tillgänglig 2019-05-26, via: <https://www.norrkoping.se/download/18.3ef6b1d158f1bd46e11c846/1488886318687/Inriktningsdok-integration.pdf>

Vellinge kommun (2017). "Handlingsplan för integration i Vellinge kommun 2018–2019". Tillgänglig 2019-05-26, via: <https://vellinge.se/siteassets/omsorg-och-stod/pdf/handlingsplan-for-integration-2018-2020.pdf>

Östersunds kommun (2016). "Integrationsstrategi 2020: Strategi för inflyttning, kompetensförsörjning och social sammanhållning". Tillgänglig 2019-05-26, via: <https://www.ostersund.se/download/18.2acaf8221584532b660552b9/1479298048213/Integrationsstrategi-2020.pdf>